

Štev. 1

V Ljubljani, 15. januarja 1941

Leto 58

VSEBINA: Naročnikom. — Današnja vojna in kmetijska ekonomska politika. — Nasveti — razgovori — izkušnje. — Apnimo naše zemlje! — Semenogojstvo in mi. — V preudarek za proizvodnjo semenskega krompirja. — Pridelajmo več zelene krme! Začasen zelenjadni izbor za dravsko banovino. — Nekatera mlada vina rjavijo. — Popravek. — Mislimo na živinorejo. — K članku »Čebele in rdeča detelja«. — Širimo medovito gozdno drevje! — Kam in kako? — Kaj bo s hmeljem? — Občni zbori podružnic.

Naročnikom. Radi pogreške pri ekspediciji lista zadnji številki — »Kmetovalca« ni bila priložena položnica za obnovo naročnine. Ta položnica je priložena 1. številki v letu 1941, ki jo dobe vsi stari na-

ročniki, ker trdno upamo, da bodo vsi tudi naročnino obnovili.

Brezplačen koledar dobe samo oni naročniki, ki bodo naročnino pravočasno poravnali.

Uredništvo

Današnja vojna in kmetijska ekonomska politika.

Nedavno je podal na seji Zavoda za proučevanje seljačkov i narodnog gospodarstva v Zagrebu dr. Bičanić reterat pod gornjim naslovom. Ker je g. dr. Bičanić ravnatelj Zavoda za zunanjo trgovino pri ministrstvu za trgovino in industrijo v Beogradu, je pridati njegovim izjavam večjo važnost kot sicer, ker predstavljajo vsaj deloma mnenje, ki ga imajo na merodajnih mestih glede naše gospodarske politike. Iz teh izvajanj, v kolikor so mam dostopna iz dnevnih listov, mavajamo sledeče značilne ugotovitve.

Za vse uredbe, naredbe in zakonske predpise, ki se dandanes izdajajo v naši državi v gospodarskem pogledu, je značilna njihova prehodna važnost. Kakor so sedanje življenjske razmere prehodne, tako je prehodno tudi oblastveno urejevanje in verjetno je, da bo od novo izdanih predpisov ostalo le mekoliko takih s trajnejšo važnostjo tudi v mirni dobi.

Šele pretekla svetovna vojna je med nami dokončno obračunala z nekdanjim fevdalnim gospodarskim in političnim redom. Šele po svetovni vojni je kmet občutil, da je resnični gospodar svoje zemlje in da s premoženjem svobodno razpolaga. Zavest, da je kmet hranitelj drugih slojev, se je posebno

močno odražala v pokrajinah, kjer je pred zedinjenjem pripadal večinski del zemlje veleposestnikom. Ker so cene kmetijskim pridelkom bile razmeroma visoke, a vrednost denarja je padala, se je kmet rešil dolgov. Sicer se tudi takrat ni izboljšalo razmerje cen med industrijskimi izdelki in kmetijskimi pridelki, toda nepobitna je resnica, da je takoj po vojni kmet razpolagal z večjimi denarnimi zneski kot kdaj prej ali pozneje. Posledica tega je bila tudi povečana kmetijska produkcija, saj je bil kmet sposoben investirati denar v nakup strojev, umetnega gnojila itd. Dokler je kmet v kmetijsko bogatih, krajih napredoval, pa je oni v agrarno pasivnih občutil glad in propad svojega gospodarstva. Kmet je občutil te neugodne posledice močneje tam, kjer ni imel drugih virov dohodkov v novo ustanovljenih industrijah. Tako so propadala kmetijska gospodarstva posebno v Bosni in Dalmaciji, med tem ko je odvišna delovna sila s kmetov v naši kot tudi v drugih banovinah našla delo le v industriji, ustanovljeni po vojni, kar je razbremenilo mnoge kmetijske obrate in sprečilo njihov propad. Tako je skoraj povsod nastopil napredek, bodisi v kmetijstvu, bodisi v industriji in drugih panogah ljudske de-

lavnosti. Toda svetovna vojna je imela tudi mnoge slabe posledice. Veliko srednjeevropsko tržišče je razpadlo. Kmetijska produkcija je postala manjša za svetovni trg, ker se je več pridelkov porabilo v številnejših kmetijskih obratih samih, oziroma za prehrano meščanskega in delavskega stanu, ki se ni več izseljeval kot pred vojno, temveč je bil primoran iskati zaposlenja doma. Daljna posledica tega je bila, da je življenjska raven vseh slojev narasla in ko je nastopila gospodarska stiska, je ostala na isti višini in se ni zmanjšala, čeprav bi znižanje življenjske ravni po gospodarskih zakonih moralo nastopiti. Nastopila je doba, ko smo več trošili kot smo pa pridelali in posledice tega so bile ponovno zadolženje kmeta, manjše investicije v produkcijo in seveda tudi manjši dohodki od kmetijstva. Nastopilo je obubožanje vasi.

Sličen krogotok v gospodarstvu doživljamo sedaj, oziroma ga bomo doživeli po vojni. Cene kmetijskim pridelkom rastejo v mnogih primerih močneje kot je upravičeno. Občutimo težave v preskrbi prebivalstva kakor v svetovni vojni. Težko se prilagodimo vojnim razmeram in se krčevito držimo mirnodobskih navad. Po sedanji vojni ne bomo več razpolagali s toliko zemlje za agrarno reformo kot leta 1918 in zato se s skrbjo vprašujemo, kako bomo pričakali nove prilike, ki bodo nastopile po končani vojni.

Sedanje težave so nam očitno predočile vse nedostatke našega nezadostno razvitega gospodarskega sistema. Šele zdaj smo uvideli,

koliko smo odvisni od inozemstva. Odvisni nismo samo glede raznih fabrikatov in strojev, kakor glede kaučuka, bombaža, cina itd. Ne produciramo, čeprav smo kmetijska država, niti dovoljno oljnatih surovin. Pomanjkanje trpimo glede težkih kož in usnja, čeprav izvažamo živino. Slično je glede raznih vrst masti, loja, volne in drugih surovin. Cene vsem tem proizvodom bodo še naprej naraščale in občutili bomo vedno večje pomanjkanje, če se politične prilike ne izmenjajo ter omogoči uvoz.

Medtem ko se mi borimo s temi težavami, pa se v Ameriki prodaja pšenica po 100 dinarjev, cena koruzi je padla za 50%, masti za 15%, kar se pravi, da se prodaja po 5 din za kg! Cene oljnatih surovin so pri nas šestkrat dražje kot v Ameriki. Bombaž stane le petino tega kot pri nas. Tako vlada v Ameriki siromaštvo radi preobilnosti proizvodov, a pri nas radi pomanjkanja istih proizvodov. Šele pred nekaj leti smo preživeli najhujšo gospodarsko stisko in zato je prav upravičena skrb, kaj bo z našim gospodarstvom čez dve, tri ali štiri leta, ko bo nehala vojna in bo zopet mogoča redovna izmenjava blaga v svetovni trgovini. Bili bi smešni, če bi pričakovali, da nam bo kdo plačeval petkrat večje cene kot vladajo drugod po svetu.

Kaj bomo takrat storili z našimi kmetijskimi proizvodi in kakšne spremembe se bodo takrat dogajale v našem kmetijstvu? Ali bomo sploh mogli vzdržati naval cenjenih kmetijskih proizvodov iz Amerike in ali ne bo to propast našega kmetijstva?

To so vprašanja, za katera se moramo brigati že danes, da ne bo prepozno. Ni pa dolžnost se o tem brigati samo vodečim upraviteljem državne gospodarske politike, nego nas vseh, vsakega v svojem delokrogu. V zvezi s tem pa se pojavlja tudi vprašanje, kaj moramo storiti, da se umaknemo udarcem, oziroma oslabimo njihov učinek in kako moramo uravnati naše gospodarsko politiko in vsako zasebno delavnost v njenem okviru.

Danes se javne oblasti brigajo predvsem za razdelitev proizvodov. Toda danes ni glavno vprašanje v razdelitvi, temveč v proizvodnji. Res je razdelitev danes najvažnejša in najbolj občutljiva javna zadeva, toda najtežje vprašanje pa le ostane proizvodnja in radi nje bi se moralo delo razdeliti in naj-

sposobnejšim strokovnjakom dodeliti pospeševanje proizvodnje. Sedanje povoljne cene in povpraševanje po kmetijskih proizvodih moramo izkoristiti za napredek kmetijstva, ker le če si bo kmetijstvo opomoglo, bomo tudi lažje prebrdili gospodarsko stisko, ki bo neizbežno nastopila po končani vojni.

Prvo vprašanje je, kako naj kmet uporabi večje dohodke, ki jih ima zaradi boljših cen. Te povoljne prilike namreč ne bodo dolgo trajale, kvečjemu, dokler bo trajala vojna in še mogoče 1 leto po njej. Zato treba vse potrebno ukreniti, hitro in odločno.

Temelj kmetijstva je zemlja; vse ostalo je drugega ali tretjerazrednega pomena. Izdelati moramo obširen načrt melioracijskih del, dodeliti velika sredstva zanje in odrediti kratek rok za izvrševanje. Za vse te novopridobljene površine se morajo določiti tudi načrti za njihovo gospodarsko izkoriščanje, ker le na večjih površinah se da uresničiti načrtno gospodarstvo, ki ga moramo tudi mi izvesti prej ali slej.

Ravno tako bo potrebno urediti pravno vprašanje kmetij, ker brez rešitve tega perečega vprašanja bodo naše kmetije še naprej razpadale v nebroj življenja nesposobnih malih posestev.

Zelo važno je vprašanje preskrbe kmeta s proizvodnimi sredstvi, potreben mu je kredit. Danes to vprašanje ni težko, ker so cene kmetijskih proizvodov visoke. Danes se kmet sme zadolžiti, ali veliko je vprašanje, ali bo smel to storiti po vojni. V tem pogledu se ne sme odlašati niti 1 mesec, ker bi se zgubila leta, kar bi bil neodpušten greh. Vprašanje kmetijskega kredita je zrelo za rešitev in če se je moglo najti sredstev za druge zadeve, se morajo stvoriti tudi za to!

Pravilne rešitve čaka tudi vprašanje pogonskih sredstev. Elektrifikacija se mora pospešiti, seveda ne samo radi razsvetljave, temveč tudi zaradi pogona raznih naprav.

Dostikrat slišimo, da imajo banke nakupičenega mnogo denarja v svojih blagajnah in ne vedo, kako bi ga koristno uporabile. Sedaj je čas, da ga investirajo radi izkoriščanja naravnih bogastev, predvsem rudnikov. Tudi industrija je važna za kmetijstvo. Kdor nima zemlje, mora na delo v industrijo. Nastaja težko vprašanje, kako moramo zadevo urediti, da bo kmet

tudi zaposlen v industriji, da pa kljub temu ne zgubi svojega kmetijskega značaja. To vprašanje rešiti je mogoče, saj so druge države to ureditev že izvršile, pa tudi pri nas imamo v tem pogledu spodbudne primere.

Pri vsem tem ne smemo pozabiti, da bo vojna obnovila gospodarsko edinstvo srednje Evrope, ki ga je svetovna vojna razrušila. To edinstvo se bo ustvarilo med državami, ki leže med Nemčijo, Italijo in Rusijo. Vseeno je, kdo bo v vojni zmagal, gospodarsko se bodo stvorile nove močne edinice. Postavljeni smo pred izbor, ali bo še vnaprej veljalo načelo svetovne svobodne trgovine, kar bi povzročilo propast kmetijskega značaja tega področja, ali pa bomo zadržali dosedanjó kmetijsko gospodarsko strukturo v okviru nekakšne nove ekonomske zajednice, ki bo živela kot celota samostojno gospodarsko življenje, različno od svetovnega gospodarstva.

Če ta problem tako postavimo, potem se vprašamo, kakšno bo naše stališče v jugovzhodni Evropi. Če gledamo na Jugoslavijo od zunaj, bo naša država vrt, sadonosnik in živinorejec jugovzhodne Evrope. Dobavljala bo oplemenjene poljedelske in živinorejske proizvode, les, rude in one industrijske izdelke, ki nam jih daje naravno bogastvo zemlje. Naš geografski položaj nam omogoča, da bo naša država važno prehodno področje v izmeni blaga iz vzhoda proti zahodu in od severa proti jugu. Naše morje bo predstavljalo važen gospodarski faktor, na kar mi celinski prebivalci radi pozabljamo.

Škoda je, da iz časopisnega poročila ni razvidno, kaj je g. dr. Bičanič povedal o tem, kako bomo mi iz Jugoslavije gledali na to novo gospodarsko zajednico v jugovzhodni Evropi. Kot država s kmetijskim značajem v proizvodnji bomo seveda kupovali industrijske izdelke v pretežno industrijskih državah. Vemo pa, da je ta proizvodnja danes zelo draga, ker manjkajo naravne in cenene surovine, pa bi se prav lahko zgodilo, da bo naša gospodarska moč prešibka za nujno potrebno ravnotežje.

Kljub temu so izvajanja g. dr. Bičaniča zelo sodobna, saj nas silijo k samostojnemu razmišljanju, kaj moramo v lastnem gospodarstvu storiti kot pripravo na težke prilike, ki bodo po vojni verjetno nastopile.

Nasveti — razgovori — izkušnje.

83. **Kmetovalec št. 12.** V točki 73 Koruza za zeleno krmo, je izpuščen cel stavek. En ar mi je dal krme za 8 glav živine za 1 dan in ne za 3 mesce, kar je nesmisel. Izpuščeno je: 1 ha bi dal krme za 8 glav živine za dobre tri mesce.

Da se prepričamo, če je teorija pravilna, da živina potrebuje na 1 metercent žive teže 2,3 kg suhe krme, sem 16. XII. tehtal točno vsak koš krme sproti. Krmimo dvakrat dnevno. Imam 9 glav goveje živine in kobilu, vsega čez 40 qu žive teže. Krmil sem v prvem hlevu otavo, kobilu in telico v drugem hlevu pa s senom. Primešal sem eno tretjino pšenične slame. Krmimo vse celo. Pojejo tako čisto, kakor da bi jasli pometel. Ne raztrosi se niti ena bilka, ker so jasli tako urejene. Porabil sem v jutru 49 kg, zvečer 31 kg, skupaj 80 kg, ker krmimo letos bolj pomalem. Teorija se popolnoma ujema s prakso. Tak poizkus lahko vsak napravi, če ima le tehtnico pri hiši.

84. **Koruzne storže** smo nekdaž zdrobili, poparili s slanim kropom in pokladali živini. Od kar sem travnike zboljšal, smo jih vedno, že kakih 30 let, sproti pokurili. Letos sem jih za vsak slučaj shranil. Imel sem tudi mali stroj domačega dela za drobljenje storžev. Ker se ni obnesel, sem ga razdejal. Ker se kaže stiska za krmo, sem pred 3 tedni dal v Alfa svinjski kotel samo polovico repe, sladkorne pese in korenja. Na vrh eno vrečo storžev in vse skupaj paril. Položim živini kar cele, vsakemu četrť kg. Kar trgala se je zanje in jih v trenutku pohrustala. Se kobili sem jih dal nekaj, jih je tudi kar pojedla. Na 1 kg gre 25 do 30 suhih storžev; poparjenih do 25 komadov.

Ne bom več kuril storže, ampak jih vsako leto pozimi pomalem skrmil ali pa shranil. S tem bom v bodoče prihranil nekaj sena. Desetletja nisem krmil neslane koruznice. Vso smo porabili za steljo. Zadnja leta sem sejal samo lucerno in nič domače detelje. Zaradi trajne moče je bila lucerna lani slabša, medtem ko je dala domača detelja veliko večji pridelek. Posihmal bom sejal vedno tudi domačo deteljo.

Kdo bi si mislil, da imajo koruzni storži skoro polovico večjo hranilno vrednost kakor razne slame, razen prosene, katere je izmed vseh najboljše, in so enakovredni krompirju! Kdo bi to verjel, ampak tabela tako kaže: 100 kg ima hranilnih enot: koruzni storži 21 kg, krompir 19 do 20 kg, koruznica 20, pšenična slama 11 kg, prosena slama 22, seno - otava - detelje od 19 do 40 kg. Takšne tabele so v nekaterih kmetijskih koledarjih. Vsak kmet bi jih moral imeti in večkrat pregledati, da

ima vedno pred očmi, kakšno resnično vrednost ima eno ali drugo krmilo.

85. **Alkoholik, po domače pijanec.** Pijančevanje je naš narodni podedovani greh. Izmed sto vinopivcev bo samo 1% takšnih, ki so družini, okolici, občini, narodu in državi v nadlego, sramoto, pohujšanje in v pogubo. Vsi ti različni pijanci povzročajo ogromno gospodarskega in duševnega gorja, od katerega je precej značnega, še več pa prikritega po družinah. Za vse te se mora praktično uveljaviti pravilo: **Gorje vsem, ki povzročajo drugim gorje.** Izginiti morajo iz človeške družbe, prej ali slej, na en ali drug način.

Zločin, storjen v pijanosti, je manj kazniv. Pijanost razbremeni, namesto da bi obtežila. Zakonodajca v tem oziru je pogrješna. Tudi mi nejuristi, ki pa imamo prirojen pravni čut, razumemo teoretično pravilnost, da je pijanec za svoje dejanje neodgovoren, ker mu je um omračen. Ampak družina, sosedi, narod in država ne živijo teoretično, ampak resnično praktično življenje, katero jim zagrenjujejo in otežkočajo pijanci.

Priden, trezen, skrben gospodar ali član družine pobije nehote delomrzneža in nasilnega pijanca, pravo človeško uš. Veliko hujše bo kaznovan kakor pijanec, ki ubije delavnega, skrbnega in treznega človeka, hranilca številne družine. Ali ni to v nebo vpijoče? Vsiljuje se nam misel, da jih nekdo, če ne namerno, pa vsaj podzavestno štiti kot svoje delodajalce.

Če je pravilno, da pijanec ni kriv svojega dejanja, še manj krivo je nezakonsko dete, da je prišlo na svet, in vendar je po zakonu zapostavljeno pri nas. Zakaj takšno protislovje?

Pijancev je več sort:

Zapravljivi. Imamo zakon, s katerim se lahko zapravljivce stavi pod varuštvo. Izvedba tega zakona nastopi običajno prepozno, ko je večina premoženja že zapravljena. Imamo slučaje, ko je oče štedil gozdove vse življenje, pol stoletja. Sin podre vse, opustoši gozdove in spravi v revščino sebe in svojo družino. Gozdovi so važni tudi za okolico, za občino, za narodno gospodarstvo, za bodočnost kmetijstva. Oblast ni obveščena in nastopi šele, ko je gozd že uničen. Poročevalna služba je slabo urejena.

Občina in vsi javni nameščenci imajo vsaj dolžnost, javiti vsak slučaj zapravljivosti pristojni oblasti. Če ima zapravljivec družino, pride takoj pod varuha in se mu odvzame vse premoženje v korist žene in otrok. Če nima družine, se mu naloži za vsak prestopok visok občinski prispevek za občina javna dela. Prispevek se pri vsakem prestopku podvoji, tako

da se dotični najhitreje spravi ob premoženje.

Če nima nepremičnega premoženja in davka ne plača, se ga začasno obremeni z določeno vsoto z obrestmi vred. Ko se nabere gotova vsota in ne plača, pride k delovni četi za javna dela daleč od doma tako dolgo, da odsluži zapadli davek.

Potem imamo: nadležneže, kalilce nočnega miru, suroveže vseh vrst in prefepeče. Tudi vsem tem se naloži pri vsakem ponovnem prestopku podvojen davčni prispevek. Izguba častnih pravic se izreče za nedoločen čas. Kdor si jih hoče zopet pridobiti, naj dela **kolkovane** prošnje.

Točenje po policijski uri se dovoli. Vsak gost plača pristojbino do polnoči 5 din, po polnoči 10 din od ure. Isto plača gostilničar in vse osebe, zato se pa cene do 100% povišajo. V večjih mestih bi ta prostovoljni davek nesel občini toliko, da bi lahko ukinila užitnino na vse pridelke, katere nosi in vozi kmet v mesto. Samo reda in trdne volje je treba, pa se doseže marsikaj.

Različna treznostna društva, sveta vojska in drugi miloradniki naj vplivajo na zakonodajstvo, na javno mnenje, na človeško duhovno notranjost, predvsem na mladino in druge še nepokvarjene ljudi. Le pridi pobesnelemu pijancu z lepimi besedami, tedaj boš praktično doživel, koliko zaleže tvoje plemenito prizadevanje. Kdor je rojen pijanec, temu ni pomoči. Kljub vsem slabim lastnostim in napakam je v vsakem človeku in tudi v pijancu nekaj dobrega. Na to točko je treba vplivati in pritisniti od vseh strani, z vso močjo, da se to dobro zakorenini in razvije v človeku, ter spremeni dotedanji način življenja.

Pri nas bo približno recimo 1% pijancev in 1% abstinentov. Vsi drugi smo tako vmes. Abstinente javnost pre malo vpošteva in celo pomiluje, misleč, da so pač na želodcu ali kje druge tako bolni ti siromaki da ne smejo piti. Da bi se jim dala izpodbuda, naj bi imeli abstinenti v vseh javnih in privatnih službah 10% povišico plače. Abstinente lahko smatramo kot nadpovprečne Slovence v dobrem smislu besede. Če je 1% kmetov včlanjenih pri Kmetijskih družbi in S. V. D., bo veliko. Koliko pa imamo zvestih članov pivskih in gostilniških bratovščin, čeravno je članarina stokrat višja? Takšna statistika bi bila zelo zanimiva.

Mladina je polna življenjske sile in pogosto ne ve, kje bi se je iznebila. Vse, kar te sile usmerja v stran od popivanja, je dobro, koristno, vse hvalevredno. Drugi starejši se zopet včasih ali pa redno vsak večer dolgočasijo, če so sami s seboj. Poiščejo si sebi enakih, da se vsaj v družbi dolgočasijo.

Če vzamemo 10 propadlih ali gospodarsko propadajočih kmetij, kolik odstot-

tek odpade na pijančevanje? Zadevna statistika bi bila zanimiva, poučna in bi dala bolj zanesljive podatke, kakor ona o količini poljskih pridelkov. Pijančevanje je eden izmed številnih grobarjev kmetškega blagostanja. Proč ž njim, naj bo geslo vseh dobro mislečih ljudi, posebno mladine. Naj mu posveti vse svoje sile in moči. Začne pa naj vsak najprej pri sebi. Začetek naj bo majhen, skromen: Zavežeš se na tihem sam sebi, ne da bi komu povedal: nikdar ne bom pil brez žeje, resnične telesne potrebe, nikdar ne bom nikogar vabil v gostilno, nikdar nikogar silil k pijači.

Trdna, jeklena volja je važen činitelj v človeškem življenju. Evo priložnosti, da se preizkusiš, če jo imaš. Kdor jo ima v zadostni meri, doseže večinoma vse cilje, katere si je postavil. Če je nimaš niti toliko, da bi dosegel to, kar je odvisno edino od tebe, potem nimaš nikakršne pravice, se pritoževati, da ne dosežeš tega, kar je odvisno od drugih.

86. V svinjskem kotlu, kjer se kuha za svinje, ostanje po več škafov vode, ki so jo ženske dos.hmal odlivale stran. Se le danes mi pada v glavo, kaj ko bi dal to vodo živini. Silno rada jo popije. Kolikor toliko bo le redilnih snovi v njej. Na koruzne storže, ki jih sedaj že same kuham v kotlu, dam 4 škafe vode. Ostanje je potem 1 škaf, drugo popijejo storži. Tudi to vodo živina rada popije. Voda, v kateri se pari sam krompir, je baje škodljiva, strupena. Sirov krompir krmijo ponekod in ni škodljiv. — Naj kdo pojasni, kako je s krompirjevo vodo.

87. Kri od goveje živine, katero mesarji spustijo na gnojišče ali v odvodni jarek, bi se dobila pri njih brezplačno. Kri ima 73% hranilnih enot, torej trikrat več kot krompir in šestkrat več kot kravje mleko. Vsa ta ogromna množina redilnih snovi, milijonske vrednote, propadajo. Mi mali ne moremo nič ukreniti, večji pa imajo negospodarske, predvsem strankarske skrbi.

Vsak teden pošljem sedaj pozimi k mesarju po kri. Dostavim prazno posodo. Potem jo prekuhamo in pomešamo med hrano za svinje in kure.

Goričan.

88. Poskušnja s topinamburjem. Da se oddolžim lanskoletni obljubi in še bolj, da preprečim neprijetno razočaranje marsikateremu drugemu kmetovalcu, moram ugotoviti, da ta kultura, vsaj za zemljo, na kateri povoljno uspevajo žlahtnejši sadeži, ne zasluži večje pozornosti.

Poleg slavljeneega ogromnega pridelka (do 70.000 kg na ha), me je zlasti zapeljalo zagotovilo, da ta »krompir« ne zahteva skoro nikake nege. Praksa mi je

dokazala vprav nasprotno. Edino na dobro gnojeni in obdelani zemlji odvrže navadnemu krompirju odgovarjajoči pridelek, a še to le v količini, dočim se v kvaliteti in zato v vrednosti, nikakor ne more meriti z njim.

Poleg izredno slabega pridelka v drugem letu sem se letos še prepričal, da je topinambur najslajša poslastica za — voluharje in miši. Teh škodljivcev se je na poskusni njivi zaredilo toliko, da je bilo v jeseni vsevprek prerito in nad polovico pridelka obžrtega. Koliko je bilo popolnom snedenega, seveda niti približno ne morem določiti.

Že ko smo lansko pomlad izoravali prvoletni pridelek, sem se moral uveriti, da so mi miši in voluharji preko zime uničili dve tretjini pridelka. Letos pa bi bilo spričo še bolj razmnožene golazni to delo spomladi povsem prihranjeno. Zato smo topinambur izorali že jeseni in na ta način rešili vsaj nekaj že doslej močno okrnjenega pridelka.

Vrhu vsega tega sem napravil tudi usodno napako, da sem se preveč dosledno držal trditve ing. Bajca, češ da topinambur s svojo bujno raščo uniči ves plevel in da zato odpade kasnejša leta vse obdelovanje in pletev. V čakanju na tega naravnega uničevalca plevela sem preko leta moral zaprepaščen gledati vprav nasprotno — kako plevel mori svojega napovedanega tekmeča... Končna posledica tega dvoboja leži v tem, da me spomladi čaka — če mi bo seveda vreme naklonjeno — nekaj dni mučnega dela, da bom spravil njivo v primerno stanje, ki bo odgovarjalo onemu, v katerem se je njiva nahajala pred tem nesrečnim poskusom.

Sedaj šele sem izvedel, da so s sajenjem topinamburja pri nas poizkušali že v začetku našega stoletja. Če bi ta kultura ustrezala zahtevam tuk. kmetovanja, bi bila brez dvoma ne samo ostala, temveč bi se bila tudi svojemu pomenu odgovarjajoče širila.

Vse to je treba ovekovečiti že zato, da ne bo nekoč zopet ta ali oni kmetovalec nasedel slavospevu o »veliki« vrednosti te kulture ter brezplodno zapravljaj čas in denar, česar pa nam obojega le prepogosto primanjkuje!

89. S sojo: Ko smo pred približno 15 leti (v okrilju Zveze kmet. fantov in deklet) priredili poučni izlet na kmetijsko šolo na Grm, nam je pri tej priliki pok. ravnatelj g. Skalicki razdelil po štiri sorte semena soje. Dve sorti od teh sta mi prvo leto še dokaj povoljno dozoreli (zlasti »Mandžurija«), dočim je v drugem letu zgodnja slana preprečila dozoritev tudi pri najzgodnejši sorti. Tako sem prišel ob seme, istočasno pa tudi ob voljo za nadaljevanje poskusov s to kulturo.

Kasneje sem sicer čul in čital, da se je

med tem posrečilo nekaj sort tako aklimatizirati, da sigurnejše dozore. Zato sem lansko leto zopet napravil zadevni poskus, ki je sicer povoljnije uspel, ali še vedno ne morem pripisovati kakega večjega pomena tej rastlini.

G. ing. Cizej namreč piše v zadnji številki »Kmetovalca«, da je naštel »na enem samem grmu 203 zrna«. Če bi imela soja debelost običajnega fižola, bi to še nekaj pomenilo. Ker pa gre na kg 4 do 12.000, povprečno ca 8000 zrn soje, in ker en grm potrebuje za dovoljen razvoj vsaj $\frac{1}{4}$ m² površine, bi pridelali 1 kg soje šele na 10 m², če bi vsak grm tako bogato obrodil!?

Ker je vsakemu praktičnemu kmetovalcu znano, da je n. pr. tudi veliko žitnih klasov s 60, 80 in celo 100 zrn, kljub temu ne pridelamo 60, 80 in 100 kratno seme, pač pa kvečjemu eno desetino tega, je po mojem mnenju rentabilnost setve soje v splošnem dokaj dvomljiva.

Kdo n. pr. ni že naštel po 30 in več strokov na enem grmu fižola in s tem preko 100 zrn? A vendar je za 1 kg navadnega fižola treba le 2000 do 3000 fižolovih zrn. Ker je znano, da je fižolovemu grmu potrebna manjša površina zemlje kot grmu soje in ker je cena fižola višja od cene soji, si upam na podlagi mojih dosedanjih izkušenj priporočati vsem kmetovalcem, naj sicer le preizkusijo sojo tudi sami, vendar pa le v manjšem obsegu.

Sploh naj se vsak poizkus vrši le v majlem, da se tako prepreči v slučaju slabega uspeha veliko razočaranje!

Val. Janhar, Žeje.

90. Ko prebiram v »Kmetovalcu« razna mnenja in izkušnje praktičnih kmečkih gospodarjev, se mi poraja želja, da bi tudi jaz stopil v krog teh tako važnih razgovorov. Rač bi namreč spregovoril malo o napravi kmečkih silosov in o njih praktični vrednosti.

Imam že nekaj let zgrajen silos za ensiliranje krme. Dve jami po 6.75 m³. Vsako leto napolnim jame s koruznico, razno deteljo in otavičem, to je tretjo košnjo z dobro rastočih travnikov. Pri tem velja pravilo: Čim boljše krmo damo v jame, tem boljši bo užitek.

Imam travnik, na katerem zraste za drugo košnjo skoraj zgolj vodenik ali špehovnik. Je to zelo dobra zelena krma. Tudi prašiči ga jedo spomladi ob pomanjkanju druge krme. Zelo malo pripraven pa je za sušenje. Takšna otava, v kateri je veliko špehovnika, se zelo nerada suši. Če pa se končno le posuši, se pri nakladanju tako zdrobi, da navadno pride v živinske jasli le bore malo te tečne krme.

Letos sem poskusil ensilirati tudi to rastlino. Ensiliral sem vodenik, črno deteljo in koruzo, katero sem nalašč zato

vsejal po ječmenišču. Sedaj to ensilažo krmim molznim kravam. Krma je izborna, krave jedo z velikim tekom, molzejo pa bolj kakor v jeseni pri paši.

Koruzo po ječmenišču sem sadil v vrste. Potem sem jo enkrat okopal z okopalnikom. To je majhno delo, ki se nedvomno izplača. Koruza namreč naredi šroke in s tem daje veliko več krmilne vrednosti kot brez njih.

Sedaj sem prišel do zaključka, da imam še premalo silosnih jam. Ne samo jaz, mnogo nas je kmetov, posebno po dolinah, ki imamo travnike, na katerih zraste krma, ki bi se dala s pridom uporabiti le kot ensilaža. Ko to ugotovimo, nastane vprašanje, kako priti do zadostnih silosov.

Kraljevska banska uprava to podjetnost sicer hvalevredno podpira, ali le v mejah svoje proračunske možnosti. Tako sicer napredujemo, toda prepočasi. Potrebujemo denarja za cement; ta je za naše razmere vsekakor predrag. V časopisju beremo, da je največja tovarna v državi za cement v Splitu odpustila vse delavstvo, ker ima že toliko in toliko sto vagonov cementa na zalogi in ne vé več likam z njim. Na drugi strani pa zaradi visoke cene kmet ne more do cementa, da bi si zgradil prepotrben silos, ali popravil gnojnišče, gnojnično jamo in še sto drugih potreb. Tukaj čaka naše odločujoče faktorje mnogo nujno potrebnega dela. Iko se danes raznim proizvodom določajo maksimalne cene, je ravno tako potrebno, da se določijo tudi cementu, umetnim gnojilom in vsem kmetijskim potrebščinam.

Pri določanju maksimalnih cen potrebščinam se vedno upoštevajo nabavni stroški, katerim se doda toliko in toliko procentov dobička. Ravno tako naj bi se pri določitvi cen kmetijskim pridelkom ugotovili proizvodni stroški in priznala tudi kmetu gotova višina dobička. Takrat bomo kmetje lahko kupili cement in umetna gnojila. Takoj bomo dvignili kmetijsko produkcijo in Sloveniji ne bo treba uvažati toliko živeža, kakor ga mora uvažati danes.

Cinkole Franc.

91. »Kravo bi rad kupil. Moral bom iti na semenj ali pa v hribe.« Te besede so se nekaj vedno slišale, kadar je gospodar želel kupiti kravo, ki bo imela dosti mleka, bo pripravna za vožnjo in kar je glavno, da bo poceni.

Časi so se spremenili in tako se je spremenilo tudi mnenje o vrednosti živine po sejmih. Danes n. pr. vsak razumen živinorejec smatra, da so krave, ki se gonijo s sejma na sejm, prav dvomljive vrednosti. Na sejmju se najde malo krav, ki bi odgovarjale sodobnim zahtevam glede njihove vrednosti. Vedno bolj se uveljavlja stari slovenski izrek: po dobro kravo

pride kupec sam v hlev pravega rejca. Do tega so dovedle živinorejce slabe izkušnje. Skoro vedno se je izkazalo, da krava, ki jo kupimo od neznanca na sejmju ali pa kje daleč v kakšnem zakotju, redko kdaj odgovarja hvalisanju prodajalca in njegovega mešetarja glede starosti, mlečnosti in končno tudi vrednosti.

Kje torej kupimo dobro kravo brez mešetarja in barantanja? Edino pri članu živinorejske zadruga, ker ta nas ne more oiganiti. Pri njem nam je omogočen vpogled v rodovnik, iz katerega se poučimo o lastnostih staršev, o starosti živinčeta, o številu telet, ki jih je krava imela. Iz molzne pole pa se prepričamo, koliko krava doji. To so podatki, ki nam zadoštujejo pri cenitvi, koliko je krava vredna in koliko smemo za njo plačati. Kupčija se sklepa med živinorejci, ki poznajo vrednost živine in katerim ponos ne dovoljuje, da bi drug drugega opeharili.

Vsak zaveden živinorejec naj bi bil član živinorejske selekcijske zadruga v svojem okolišu in naj bi zvesto izpolnjeval načela svoje zadruga. Le tako bomo v živinoreji napredovali in konec bo obrabljenih mešetarjskih trikov.

92. Ko sem bil pred leti v Franciji kot gozdni delavec, sem stanoval v pokrajini Normandiji z nekaterimi tovariši pri nekem kmetu. Ta je bil Švicar, ki se je v Francijo doselil in imel v najemu veliko kmetijo. Posestvo je ležalo v ravnini in na njem je redil 22 krav, 14 telic, 4 konje, 25 prašičev in 70 kokoši.

Pašnik je bil oddaljen od hleva le 50 korakov. Pregrajen je bil na 4 oddelke. V vsakem oddelku se je pasla živina 5 dni. Vodo za napajanje je imel vsak oddelek, a razen tega še tudi ozek ograjen prostor, kamor se je krave prignalo ob času molže. Kljub temu, da je bil pašnik takokorekč tik hleva, ostala je živina od srede aprila pa do sredine oktobra noč in dan na prostem. Samo visoko breje krave so gonili zvečer v hlev.

Tooliko živine je oskrbovalo samo 5 oseb; gospodar z ženo, 2 hčeri in sin. Delo je bilo seveda točno razvrščeno. Žena je samo kuhala in oskrbovala kokoši. Oče in sin sta nakrmila konje, čistila na pašniku živino in potem delala na njivah, večinoma vse s stroji. Hčeri sta 3krat dnevno pomolzli 22 krav, odnesli mleko v kantah k cesti, kjer jih je pobral mlekarški avtomobil, nakar sta oskrbovale prašiče. Gospodar je bil absolvent višje kmetijske šole in je 2krat na mesec predaval v bližnjem naselju o raznih panogah kmetijstva.

Pripovedoval nam je, da je po dovršeni visoki šoli 4 leta delal kot hlapec na nekem veleposestvu v Švici. Kakor se je tam navadil strogega reda, tako ga je uvedel tudi na svojem posestvu. Družina

je vstajala vsak dan ob določeni uri, točno opravljala svoje dnevno delo, niso pa zanemarjali tudi razvedrila, saj so točno vsako tretjo nedeljo posetili kakšno zabavo ali kulturno prireditev.

Zelo smo se mu čudili nekoč, ko je šel okopati krompir, ki po našem mnenju ni bil zapleveljen. Odvrnil nam je, da bi z okopavanjem že zamudil, če bi čakal na to, da se plevel pokaže, ker krompir se mora okapati, dokler še ni plevela.

Kakor vsak gorjanc, tako tudi on ni mogel pozabiti svoje hribovite Švice. Po njegovem mnenju je v plodnih ravninah lahko živeti še tako velikemu lenuhu. Ker se je bil v letih, ki jih je preživel v Franciji, tudi gmotno opomogel, nameraval je vso živino prodati in si v Švici kupiti kmetijo. Po njegovem mnenju mora vsak kmet vsepovsod napredovati, če je delaven, preudaren, dovzeten za nauke in skupnost, ter ima dovoljno železne volje in veliko veselje do kmetijstva.

Hace Matevž.

Št. 93. IZKUŠNJE S PROSOM

(Odgovor na vprašanje g. Ocepka)

Prav rad verjamem, da proso sejano na menjalni travnik, oz. lucerno dobro uspeva in to z malim delom. Drugo je pa vprašanje, ako se taka zemlja, ki si zaželi spremembe kulture in je bogata posebno na dušiku, ne bi dala bolje izkoristiti; na pr. s saditvijo krompirja. Poglejmo račun: Vzemimo, da pridelamo proso na 1 ha 2200—2300 kg, kar je po mojem mišljenju mnogo, slame do 5000 kg. Ako računamo proso à 4 din za kg, slamo pa po 60 p., zne-e skupaj din 12.200.—. Na isti zemlji in z istim gnojenjem pa lahko pridelamo krompirja 20.000 kg (kar ni pretirano). Računajmo krompir à 1.60 din, kar znese 32.000 din, torej razlika 19.800 din. Če odštejemo od te vsote razliko pri semenih (krompir — proso, event. še prvo košnjo, katera ni velika, ker dobre lucerne ne preorjemo), še vseeno kaže račun veliko razliko v prilog krompirju.

Pri nas sejemo proso v repše in sicer s strojem (16 vrstni Unikum). Sejemo tako, da vsako drugo vrstico pri stroju zapremo in da je razdalja med vrsticami 21 cm. Na 1 ha je potrebno semena 22—25 kg. Ko proso doraste na približno 5—8 cm, ga z nalašč zato pripravljenimi motikami okoplujemo med vrsticami. Plevice nato samo oplevejo proso v vrsticah, kar gre hitro od rok in je, ako le ni preveč mokro leto, delo hitro opravljeno. Setev na ta način ima več prednosti: 1. poraba semena je minimalna, 2. pletev je enostavna in delo pospešeno, 3. proso raste bolj enakomerno in 4. tudi pridelek je večji.

Franc Molj

Voglje pri Kranju

Poljedelstvo.**Apnimo naše zemlje!**

Ing. S. Goriup

Ako motrimo talne profile naše ožje domovine, prihajamo do zaključka, da tvori Slovenija v pogledu razvoja svojih tal prehodno ozemlje, kar izhaja iz dejstva, da se pri nas stikajo Alpe s Krasom in Panonskim nižavjem ter se tu križajo vplivi subalpinskega, sredozemskega in celinskega podnebja.

Od rdečkaste zemlje, ki jo pogostoma srečamo na Dolenjskem, kjer tvori prehod od prave »terre rosse« pridemo proti severu k rjavemu tipu tal (Ramann—Braunerde), ki se polagoma spreminja v svetlejša pepelnata siva podzolasta tla. Vse te zemlje so bodisi peščene, ilovnate, glinaste, apnene, humozne ali kamenite z vsemi mogočimi medsebojnimi prehodi. Poleg njih pa najdemo tudi tipično barjansko zemljo in plitka, neplodna, slabo razvita skeletna tla.

Vsa ta raznolikost in številni prehodi so vzrok, da je imelo raziskovanje tal doslej razmeroma zelo majhne praktične uspehe in da ne moremo niti glede zelo važnega in na videz enostavnega vprašanja o potrebi apnenja naših tal dati splošno veljavnih pravil in navodil.

Apno se nahaja v zemlji v raznih oblikah. Najdemo ga absorbirane ga na talne zeolite, kjer se smatra za varuha talne rodovitnosti; nahaja se vezano na brezvodne težko topljive silikate, kjer tvori zadnjo rezervo, pa tudi vezano na žvepleno, solno in solitrno kislino ter razne organske spojine (humate). Največja in najznačilnejša količina apna pa se nahaja v zemlji vezana na ogljikovo kislino in je v bistvu merodajna za presojo, ali ima zemlja dovolj apna ali ne.

Napreden gospodar lahko vsaj približno sam ugotovi, ali vsebuje njegova zemlja dovolj ogljikokislega apna. Kupi si malo koncentrirane solne kisline in jo razredči z enako količino vode. V čašo ali kako drugo stekleno ali porcelanasto posodo da nekoliko presejane zemlje ter jo polije z razredčeno solno kislino. Ako zmes pri tem ne zašumi, je to znak, da zemlja ne vsebuje znatnejše količine apna. Pri rahlem, kratko trajajočem šumenju vsebuje zemlja približno 1 do 2%, pri močnejšem kratkotrajnem šumenju 2 do 5%, pri močnejšem,

dalj časa trajajočem pa več kot 5 odstotkov apnenega karbonata.

Ako zemlja v stiku s solno kislino že samo rahlo zašumi, je znamenje, da vsebuje dovolj apna, ker je 1% apna v splošnem zadosten in je v takem slučaju vsako apnenje odveč. (Po Adolfu Mayru zadostuje za vse kulturne rastline že 0,4% apnenega karbonata v zemlji). Ako pa zemlja niti rahlo ne zašumi, tedaj ji verjetno apna primanjkuje. V takem slučaju se bomo lahko odločili za apnenje, zlasti ako opazimo, da rasto na prizadetem zemljišču kisle trave, kislica, preslica, mah in podobne rastline, ki uspevajo predvsem na kisljih tleh. Ako si poskušnje nismo dovolj sigurni, bomo napravili raje poskus v malem in apnili prvo leto manjši kos zemljišča ter na tem kosu opazovali uspeh apnenja, ali pa bomo poslali ogledok zemlje v preiskavo Kmetijski poskusni in kontrolni postaji v Ljubljani v točno ugotovitev potrebe apnenja.

Koristnost apnenja za naše kulturne rastline in zemlje je večkratna. Apno je predvsem neobhodno potrebna hranilna snov, saj odvzame zemlji na enem hektarju srednja letina

pšenice	30 kg apna
krompirja	76 kg apna
graha	118 kg apna
lucerne	242 kg apna

Razne rastline potrebujejo torej različne količine apna. Najmanj ga porabijo žitarice, nekoliko več okopavine, največ pa metuljnice, zlasti lucerna in domača detelja. Apno se kupiči predvsem v listih, mnogo manj ga je v zrnu in koreninah. Zato se zlasti obnese apnenje rastlin, ki razvijajo mnogo listov.

Apno **zboljšuje** tudi **fizikalne lastnosti tal**. Drobcji apna se pomešajo med najmanjše sestavne drobce zemlje (glinaste delce in humusove koloide) in jih zgrusujejo ter tako ustvarjajo ugoden talni slog (strukturo). Zato je apnenje posebno važno na težkih tleh, ki se težko obdelujejo in lahko zaskorjijo. S preudarnim apnenjem lahko slog takih tal izdatno izboljšamo ter tako omogočimo boljši razvoj rastlinstva.

V kemičnem pogledu se kaže koristen učinek apnenja v tem, da

razkisa apno humozne kisline in da razkraja razne škodljive talne sestavine. Za rastlinstvo neugodna kislja reakcija tal se z apnenjem lahko spremeni v ugodno nevtralnno.

Na spojine kalija deluje apno tako, da jih zamenjuje v zeolitih in jih pretvarja v rastlinam dostopno lahko topljivo obliko. Prevelika količina apna v zemlji pa asimilacijo kalija lahko tudi ovira, zlasti ako je kalija v zemlji le malo. Ima zato nesmotrno apnenje lahko za posledico zmanjšanje žetvenih donosov, čemur pa se lahko izognemo, ako istočasno izdatno gnojimo tudi s kalijevimi gnojili. To velja zlasti pri apnenju barjanskih tal, katerim kalija zelo primanjkuje.

Nekoliko kisle zemlje lahko mirno apnimo in po nekoliko dneh gnojimo s superfosfatom. Opreznejši pa moramo biti z apnenjem, če gnojimo s kostno moko ali Thomasovo žlindro in to zlasti pri lahkih peščenih zemljah. V takih slučajih zmanjša apno topljivost fosfornih gnojil in posledica se pokaže lahko v zmanjšanju pridelka, zlasti ako gojimo rastline, ki sprejemajo fosforno kislino le v lahko topljivi obliki (koruza, pšenica, oves). Zato navadno zadostuje pri takem gnojenju že apno, ki ga vsebuje Thomasova žlindra ali kostna moka. Seveda pa igra pri učinku apna na fosforno kislino odločilno vlogo sestava in reakcijska sposobnost zemlje, ki je tudi vzrok, da se ne morejo podati splošno veljavna pravila za uspešno gnojenje s posameznimi gnojili ob istočasnem apnenju. Tako je mogoč na videz paradoksen slučaj, da apnenje nekaterih zemljišč, ki vsebujejo mnogo železnih spojin, topljivost fosfornih spojin v zemlji poveča, ker se fosforna kislina radi kemičnih procesov veže deloma na apno in je v tej obliki rastlinam bolj dostopna kot v obliki izredno težko topljivega železnega fosfata.

Slednjič deluje apno ugodno tudi na **biološke procese v zemlji, ker pospešuje razkroj hlevskega gnoja in humusa in tvorbo solitra**, ki se smatra za najprikladnejšo dušično spojino pri prehrani rastlinstva.

Za apnenje se uporablja danes predvsem:

1. zmlėti apnenec, ki ima finočo najmanj 90% (skozi sito Amandus Kal 100) in vsebuje najmanj 50% apna (CaO);

2. žgano ali živo apno, zmleto ali v kosih, z vsebino najmanj 90% apna;

3. apneni prah (odpadki pri apnenicah) z najmanj 50% apna;

4. zmleta sadra z najmanj 26% apna in

5. zmleti lapor z najmanj 45% apna in finočo najmanj 80% (skozí sito Amandus Kal 100).

V lahkih in srednje težkih zemljah uporabljamo za apnenje zmleti apnenec, ker je cenejši kot žgano apno in bi v lahkih zemljah žgano apno preveč energično delovalo.

Žgano apno se sicer v razmeroma kratkem času spremeni v isto sestavino, kakor jo ima zmlet apnenec, vendar je njegov učinek izdatnejši, ker so delci žganega apna finejši od delcev zmlatega apnenca, učinkovitost v vodi netopljivih gnojil je pa tem večja, čim finejši so posamezni delci. 50 kg žganega apna vsebuje približno enako količino učinkovite snovi kot 90 kg apnenca, zato se žganega apna navadno uporablja pol manj kot pa zmlatega apnenca. Žgano apno v kosih je treba pred uporabo pogasiti z zadostno količino vode, tako da je popolnoma ugašeno in razpade v moko ter se lahko trosi.

Apneni prah (odpadki apnenic) se je navadno pred uporabo že več ali manj spremenil zopet v apneni karbonat. Gnojilna učinkovitost tih odpadkov leži med učinkovitostjo zmlatega apnenca in žganega apna.

Zmleti lapor pri nas ni v prodaji, pač pa s pridom uporabljamo v lastnih gospodarstvih domač lapor tudi v primerih, ako vsebuje manjšo količino apna, kot je predpisano za zmleti lapor v trgovini. Nanesimo ga na za apnenje določeno zemljišče, kjer ga pustimo ležati na površini v večjih ali manjših kosih, da polagoma razpade.

Z vsemi opisanimi gnojili apnimo že jeseni, pozimi ali v najzgodnejši pomladi.

Nasprotno pa velja za **sadro** pravilo, da se trosi v vlažnem podnebju šele spomladi. Včasih trosimo sadro tudi na list, zlasti pri detelji in lucerni. Sadra ne poškoduje listov in prvi izdatni dež jo izpere z rastlin.

Sadra spreminja kalijeve spojine v topljivo obliko še bolj energično kot ostala apnena gnojila, služi pa tudi za izvor asimilacije žvepla. Zato ni slučajno, da so za sadrenje hvaležne zlasti metuljnice (lu-

cerna, domača detelja), ki vsebujejo mnogo beljakovin, katerih sestavni del je tudi žveplo.

Dandanes se priporoča navadno bolj slabo apnenje, 1000 do 3000 kg zmlatega apnenca na ha. Močno kislá tla apnimo izdatnejše (do 5000 kg zmlatega apnenca na ha). Učinkovitejšé in bolj primerno pa je vsekakor redno apnenje kislých tal z manjšimi količinami apna, kot pa samo enkratno apnenje z večjo količino. Apnena gnojila v zemljo le plitko zabramo. Po izvršenem apnenju čakamo vsaj nekoliko dni z gnojenjem z umetnimi gnojili.

Za sadro, pa tudi za ostala apnena gnojila je veljal včasih rek, da bogati očete, siromaši pa sinove. Res je, da se s primernim apnenjem v mnogih slučajih znatno

zboljša plodnost zemlje in povečajo pridelki, kar ima za posledico, da odhajajo s povečanimi pridelki z naših njiv tudi večje količine hranilnih snovi — kalija, fosforne kisline in dušika. Zemlja postane tako na teh hranilnih snoveh siromašnejša in z enostranskim apnenjem bi res že v kratkem času utrpela na plodnosti. Izčrpanje zemlje pa lahko preprečimo, ako zemljo ne samo apnimo, temveč jo istočasno zadostno gnojimo z ostalimi hranilnimi snovmi — dušikom, fosforno kislino in kalijem. To je nujno potrebno zlasti v današnjih časih, ko primanjkuje hrane in se kmečki pridelki dobro vnovčijo, tako da se tudi gnojenje z umetnimi gnojili bogato izplača.

Semenogojstvo in mi.

Ing. J. Zapločnik

V zadnjih številkah »Kmetovalec« smo često zasledili besedo semenogojstvo, večkrat smo zasledili izražene nekatere zahteve, ki jih javnost pri nas stavlja na to panogo sodobnega kmetijstva. Članke, ki več ali manj spadajo v območje semenogojstva, smo našli tudi v drugih listih, celo v takih, ki jim ni glavni smoter pospeševanje tehnike kmetijstva. Naj omenim tu propagando za italijansko pšenično sorto »mentana« in odklonilno stališče poljedelskih strokovnih piscev v kmetijskih strokovnih listih do te sorte, priporočanje selekcioniranih sort pšenice, zlasti beltinske, glasove nekaterih praktikov proti tej sorti itd.

Zdi se mi, da je danes pravi čas, da se o teh stvareh nekoliko podrobneje pomenimo. Razmere v svetu nas silijo k temu. Mislim, da imajo prav oni, ki trdijo, da naš bodo še bolj silile. Čas zahteva, da več proizvajamo. Predvsem zato, da nadomestimo ono, česar ne moremo več dobivati od drugod. Gotovo je, da tega ne zmoremo in ne bomo zmogli v celoti nikoli, ne ob dobri in še manj ob slabi letini. Toda del tega, kar nam radi izrednih razmer manjka, moramo nadomestiti. Če se zares potrudimo, mi vsi, tisti, ki orjejo, okopavajo in pospravljajo in tisti, ki poučujejo, svetujejo in priporočajo, bomo nadomestili več, kakor pa če se manj potrudimo ali celo roke v malodušju prekrižamo. V teh usodnih trenutkih postaja čedalje bolj jasno,

da smo mi vsi trdno povezani — če bomo z zaupanjem, vero v nas in našo lastno bodočnost, krepko prijeli za delo, bomo obstali, če klonemo v duhu, bomo izbrisani tudi telesno. V teh časih se odloča usoda bodočih rodov. Mar se bomo odrekli soodločanja? Ne! Tudi mi hočemo odločati! Odločati o naši bodočnosti in o bodočnosti našega rodu!

Med ukrepi, ki jih splošno priporočamo za povečanje pridelkov, vedno stavljamó dobro seme na posebno vidno mesto. Zakaj? Zato, ker bo iz semena izšla rastlina, ki bo bolje uporabljala za svoj razvoj obdelano plast zemlje, ki bo sposobna iz večje zaloge rastlinske hrane napraviti največ dragocenih in željenih proizvodov, ki naj bo v stanju, da se uspešneje zoperstavi napadu bolezní in škodljivcev in ki bo mogla v največji meri izkoristiti naravne proizvodne činitele, da dá največji možni pridelek. Zato pripada semenu posebna skrb, zato seme tudi zasluži našo posebno pažnjo.

Živa priroda priznava predvsem dvoje zakonov: zakon o ohranitvi individua ali zakon o samoobrambi in zakon o ohranitvi vrste. Individij ali posamezno bitje je v prirodi vedno manj kakor pa vrsta dotičnih bitij. Čim se posamezno bitje ne more več obdržati, pristopi prostovoljno k izpolnjevanju drugega načela — k ohranitvi vrste. V višje razvitem rastlinstvu je najvažnejši organ za dosego ohra-

nitve vrste **seme**. Po semenu prehajajo lastnosti letošnjih rastlin na rastline prihodnjega leta. Kako se to dogaja, spada pač v področje posebnih študij, saj se ne dogaja pri vseh rastlinah enako.

Običajno rodi vsaka rastlina seme, t. j. organe, ki služijo ohranitvi vrste. Imamo pa tudi rastline, ki samo prispevajo k semenu, semena pa niso v stanju dati (n. pr. moške konoplje). Ko gojimo rastline, ki lahko rode seme, in to seme spravimo, rečemo, da seme pridelujemo. Če pa to seme pridelujemo, upoštevaje posebne zahteve posameznih rastlin na posebne načine, po premišljenih načinih, potem je govor o semenogojstvu. Ni vsako pridelovanje semena semenogojstvo — vsako semenogojstvo pa je pridelovanje semena.

Semenogojstvo predpostavlja, da poznamo okolnosti, v katerih rastlina dotične vrste proizvaja seme. Šele tedaj moremo vplivati na posamezne razvojne dobe dotičnega semena. Načini ali metode, katerih se v semenogojstvu poslužujemo, so različni, vedno pa morajo biti v skladu s posebnimi lastnostmi dotične rastlinske vrste. Razlaga metod ali načinov semenogojškega dela pač presega okvir tega članka.

Često izzzveni iz časopisnih člankov trditve, da proizvodi našega semenogojstva niso na posebni višini, včasih se celo trdi, da so ti proizvodi slabši kot navadno domače, neoplemenjeno seme. Če hočemo biti pravični napram našemu delu, moramo vsaj deloma vedeti, v kakšnih okolnostih se pri nas semenogojško delo vrši. Bežen pogled nam že pove, da smo presneto malo podvzeli, da omogočimo resno semenogojško delo, da smo opustili vse, s čimer bi važnost in pomen semenogojstva prikazali javnosti in pridobili za to one, ki jim je izboljšano seme namenjeno, in da prav nič nismo ukrenili za zaščito tega dela.

Vemo, da je prirodna selekcija natančna in zanesljiva — toda le za lastnosti, ki so v zvezi s prosto naravo. V praksi velja to predvsem za odpornost proti mrazu in zimi ter suši. Ne da bi se kmetovalec zavedal, je narava iz leta v leto izbirala odpornejše rastline, neodporne in slabo odporne pa je izločevala. Toda ta prirodna selekcija je izbira samo z ozirom na odpornost proti mrazu in zimi in suši, ki se ne ozira na rodovitnost, kvaliteto, odpornost proti poleganju itd. Ne-

koliko pač velja tudi za odpornost proti boleznim. Naloga semenogojca pa je, da **vzgoji sorte**, ki bodo imele dobre lastnosti naravne selekcije in dobre lastnosti od njegovega dela. N. pr. pri pšenici: da najde med rastlinami, ki so odporne proti mrazu in zimi, take, ki bodo tudi rodovitne, ki bodo dale dobro zrno, ki bodo imele trdno slamo, ki jih ne bodo napadale bolezni, ali pa, da s križanjem tako rekoč ustvari rastline z zaželenimi lastnostmi.

Naslednja njegova naloga je, da **potomstvo** takih **odličnih rastlin razmnoži**, da bo mogel postreči z oplemenjenim semenom vsem onim, ki bi tako seme želeli sejati. Pri širjenju oplemenjenega semena pa je treba imeti pred očmi, da se talne in vremenske prilike od kraja do kraja spreminjajo in da se s tem spreminjajo tudi pogoji za uspevanje dotičnih sort. **Strokovna kontrola notranje vrednosti sort in njihove sposobnosti**, prilagojevati se drugim razmeram, je nadaljnja zahteva, ki spada k urejenemu semenogojstvu. **Sortni poskusi**, ki predstavljajo tako strokovno kontrolo, bi se morali delati na vsakem področju, ki je v enem ali drugem oziru različno od sosednih področij. S temi poskusi doženemo, katera sorta je v določenem kraju najboljša in kako daleč seže njena prednost pred drugimi sortami. Nadaljnja zahteva je **strokovna kontrola sort v pogledu pristnosti**

in čistoče. Ta kontrola dobiva videen izraz v **priznavanju semen**.

To bi bila štiri glavna poglavja iz semenogojčevega dela za vsakdanjo rabo. Ali smo pri nas to napravili. Od prvega nekaj in od zadnjega nekaj. Zato ni čudno, če ni vse tako, kakor bi kdo želel. Še dobro, da je tako pri tako malem trudu!

Kaj pa propaganda za boljše seme, ali je bila ta pri nas uspešna? Koliko odstotkov naših kmetovalcev je pripravljenih, plačati seme 30 ali 50 odstotkov dražje kot navadno potrošno blago? Pouk in propaganda imata tu še dosti opravka. Pouk o pomenu dobrega semena za posameznika in pouk o važnosti dobrega semena za skupnost.

Končno je tudi pravično, da se semenogojško delo zaščiti, da bo tisti, ki se s tem delom pošteno trudi, za ta trud tudi dobil pravično plačilo. Zlasti treba izločiti one, ki pod krinko selekcije prodajajo navadno blago, ki mesto dobrih sort dobavljajo manjvredne, na videz podobne sorte itd.

Iz navedenega izhaja, da nas čaka še veliko dela, tako za samo tehnično izvedbo, kakor tudi za propagando in zaščito. Do sedaj nismo napravili preveč, ko skoraj nič nismo napravili. Škodo trpimo sami. Odlašanje škode ne bo zmanjšalo. Prav bi nam prišlo, če bi mi že vse to imeli, zdaj in prihodnja leta. Zato je nujno, zamujeno nadomestiti.

V prevdarek za proizvodnjo semenskega krompirja.

Ing. Bajec V.

Znano je, da večina naših gospodarjev odbira semenski krompir od skupnega pridelka preteklega leta. Navadno tudi gospodarji ne delajo nobene razlike med sajenjem in pripravo zemlje za pridelovanje semenskega krompirja in krompirja, ki ga bodo porabili za hrano, ali kako drugače. Takšno postopanje je ravno tako napačno, kot če ne delamo razlike pri reji plemenske svinje ali svinje za pitanje. Mnogi ukrepi, ki so koristni za čim večji pridelek, so lahko škodljivi za semensko vrednost krompirjevih gomoljev in so lahko vzrok, da se krompir izpridi ali drugače propada. Zato moramo vzgajati bodoči semenski krompir na posebnih parcelah in ga drugače obdelavati kot navadnega.

Vzrokov, da se krompir izrodi,

je več. Važno vlogo imajo razne bolezni (frkanje listov, mozaik bolezni itd.), ki so tudi nalezljive. Te bolezni se prenašajo z bolnih na zdrave rastline in tako se bolezen širi in uničuje pridelek. Zato moramo saditi semenski krompir oddaljeno od ostalega krompirja, posebno, če smo opazili, da se krompir začenja izroditi. Posaditi pa moramo na popolnoma ločeni njivi toliko odbranega semenskega krompirja, da nam bo pridelek zadostoval za vse njive, kjer bomo proizvajali krompir za ljudsko in živalsko hrano, oziroma za prodajo. Le takrat bomo opazili napredek v zdravju in rodnosti.

Zelo važna je pravilna velikost gomoljev. Za saditev priporočajo velikost kurjega jajca. Kupec semenskega krompirja n. pr. želi pri

okroglih vrstah debelino 3.5 do 7 cm oziroma 4 do 8 cm pri podolgovatih vrstah. To navodilo pa ne smemo vedno slepo ubogati, ker so ravno drobnejši gomolji lahko od rastlin in sort, ki so se izrodile. Pri priznanem semenskem krompirju, to je takšnem, ki ga je strokovna komisija ob času rasti pregledala, te nevarnosti ni. Takrat je manjša debelina gomoljev posledica pregošte saditve ali drugih vzrokov. Priznanje posevka, slično kot licenciranje živine, daje jamstvo, da se krompir ni izrodil. Zato pri krompirju, pri katerem nismo popolnoma sigurni (navadni gospodarski pridelek) bolje storimo, če sadimo malo debelejšje gomolje. Prevelike gomolje lahko tudi po dolžini razrežemo. Čeprav rezanje uporabimo le v sili, je včasih bolj priporočljivo, kot pa saditev predrobnih gomoljev, ki lahko pripadajo izrojenim sortam.

Predrobni semenski gomolji za pridelovanje semenskega krompirja imajo še drugo slabo stran. Če jih sadimo v enakih razdaljah v vrstah in med seboj ravno tako kot ostali krompir za drugačno porabo, se proizvedene rastline preveč bujno razvijajo vsled preobilne hrane, ki jo imajo na razpolago. Tak prebujen razvoj tudi pospešuje izroditve (Leistungsüberspannung!). — Zato sadimo semenski krompir bolj na gosto in pridelamo tudi bolj drobne gomolje.

Zelo važno za pridelovanje semenskega krompirja je pravilno gnojenje. Krompirju za kuho ali industrijo z gnojenjem povečamo pridelek. Gomolji so lahko debeli in rastlinam tudi večje medsebojne razdalje niso v škodo. Semenskemu krompirju je močno gnojenje, posebno enostransko (dušik!), škodljivo. Seveda tudi pre slab gnoj je ni koristno in je lahko vzrok izroditvi. Nekatera gnojila, ki vsebujejo preveč klora (Cl) n. pr. kalijeva sol, posebno še, če je v zemlji malo apna, so celo škodljiva semenskemu krompirju. Isto tako niso krompirju po volji razna sulfatna gnojila. Zato je važno, da bodočemu semenskemu krompirju gnojimo zmerno ali izberemo njive s sštaro rastno močjo, ker s semenske njive ne pričakujemo velik pridelek, temveč predvsem zdrave in plodne semenske gomolje.

Nadalje moramo paziti na pravi čas saditve in izkopavanja. Semenski krompir mora sicer v zemlji dozoreti, ne sme pa prezoreti. Dozo-

rel krompir tudi ne sme dolgo ležati v topli zemlji, ker takrat porabi za dihanje preveč hranilnih snovi in oslabijo življenjske sile v gomolju. Izkopani, presušeni in prebrani krompir moramo takoj spraviti v hladnejši prostor. Da lahko spravimo tudi zgoden in srednje zgoden krompir bolj pozno, ko je že hladneje, ga moramo kasneje saditi.

Če se bomo ravnali po gornjih nasvetih, bomo morali le poredko menjavati seme. S tem prihranimo denar in povečamo pridelek. Mogoče pri nobeni rastlini ni pridelek

tako odvisen od plodnosti semenskih gomoljev kot je pri krompirju. Gomolj namreč ni seme, temveč le del rastline iz prejšnjega leta. Ta del se razvije v novi rastni dobi v popolno rastlino, ki pa ima iste lastnosti kot njena predhodnica. Če je bila predhodnica bolna, ali se je razvijala pod neugodnimi rastnimi pogoji, bo tudi nova rastlina pokazala iste slabe lastnosti, kar seveda vpliva na donos. To dejstvo moramo imeti vedno pred očmi in temu primerno urediti proizvodnjo semenskih gomoljev.

Pridelajmo več zelene krme!

Ing. Bajec

Našim živonorejcem stalno primanjkuje krme. Posebno pomladi mnogi težko pričakujejo čas, ko bo kosa lahko odrezala komaj odraslo travo, da nasitijo sestradano živino. Premalo je bilo sena za dolgo zimo. Premalo pač zato, ker smo s travnikov in deteljišč tekom poletja preveč pokrmili zelene krme. Zato moramo pridelati več krme na poljih, da bomo nasušili več sena, da ne bo pri vsaki malo daljši zimi v hlevu lakota, živina suha, da gledajo rebra izpod kože, mleka pa niti za domačo potrebo.

Če uredimo setev poljske krme pravilno, bomo lahko celo poletje krmili iz njiv, seno iz travnikov in deteljišč pa bomo prihranili za zimo. Kdor je poskrbel že za jesensko setev krmnih ozimnih rastlin, bo lahko kosil že v aprilu. Kdor tega ni storil, naj seje zgodaj pomladi. Seveda bo kosil pozneje, sredi maja ali v začetku junija. Kjer je premalo njivske zemlje na razpolago, lahko obdelamo in posejemo kakšen del slabega travnika ali preorjemo slabo deteljišče.

Če se ravnamo po tej tabeli, imamo lahko celo poletje sočno zeleno krmo.

Krmne rastline lahko sejemo same ali pa v mešanici po dve ali več skupaj. Same sejemo le tedaj, kadar to zahtevajo posebne lastnosti posameznih rastlin, kot na pr. hitra rast gorčice ali velika masa pri zeleni koruzi, ali pa velika odpornost proti mrazu krmnega ohrovtá. Drugače je vedno boljše sejati mešanico, ker dobimo veliko večje pridelke in tudi bolj sigurne. Takšna mešana hrana je tudi bolj okusna, kot bi bila od posameznih rastlin, iz katerih je mešanica sestavljena. Če je le mogoče si pripravimo mešanico, v kateri je mnogo stročnic (grah, grašica, lupina, itd.). Stročnice vsebujejo mnogo beljakovin, obogatijo zemljo z dušikom vsled delovanja bakterij, ki se naselijo na njihovih koreninah, fizikalno izboljšavajo tla in preprečujejo popleveljenje. To so dobre lastnosti stročnic. Slaba stran je precej visoka cena semenu, če ga ne pridelamo doma.

Najboljša stročnica za zeleno krmo je grah. Ne samo, da ga živina najraje žre, ampak ima tudi najmanj zahtev na zemljo in hrano, razen na apno. Od grahov je najbolj priporočljiv jari poljski grah, in sicer tako imenovana pe-

KRMA	ČAS SETVE	ZAČNEMO KRMITI
Bela gorčica	sredi marca	sredi maja
mešanica z gorčico	sredi marca	v začetku junija
mešanica z ržjo	sredi marca	sredi junija
mešanica z ovsom	v začetku aprila	v začetku julija
mešanica z ovsom	sredi aprila	sredi julija
zelena koruza	v začetku maja	v začetku avgusta
zelena koruza	sredi maja	sredi avgusta
zelena koruza	v začetku junija	v začetku septembra

luška. Poljski grah najbolje uspeva na srednje težki, topli, apneni zemlji, peluška pa tudi na bolj peščenih zemlji. Zato sejmo grah povsod, kjer ni zemlja preveč težka in vlažna!

Grašica ni tako okusna kot grah, je pa cenejša in ni tako občutljiva na vlago. Bob ni posebno cenen kot zelena krma in se seje samo na bolj vlažnih zemljiščih, tudi tam samo toliko, da služi za oporo drugim rastlinam. V mešanici ga dodamo največ 20%. Priporočljiva je tudi sladka lupina in sicer rumena lupina za lahka peščenata tla in modra lupina za lahka do srednje težka tla. (Grenka lupina ni za krmo, temveč samo za zeleno gnojenje). Na zemljišča, kjer še ni rastle lupina, se mora navoziti zemlje z njiv, kjer je že rastle ali pa se cepi zrnje s posebnimi bakterijskimi preparati.

Ozimna bela gorčica raste zelo hitro in jo 6—7 tednov po setvi že lahko kosimo. Zato jo sejemo tudi na preorano strnišče. Izvrstna je za pridelovanje zgodnje zelene krme. Moramo jo pa močno gnojiti z dušikom, najbolje z gnojnicami ali hitro delujočim umetnim gnojem. To ovira gorčici, da bi šla v cvet in pospešuje bujno rast listov in s tem povečava pridelek zelene mase. Zelena krma gorčice povečava količino tolstče v mleku. Krmiti pa moramo gorčico pred cvetenjem, ker se po tem času tvori, posebno v spodnjih delih rastline, gorčično olje, ki je vzrok neprijetnemu okusu. Zato tudi ne sejemo gorčice v toplejšem času, ker gre zelo hitro v cvet, kar zmanjša njeno krmno vrednost. Za 1 ha rabimo ca. 25 kg semena. Če krmimo 14 dni po 40 kg na glavo in dan in je srednji pridelek 90 q zelene krme, rabimo za vsako odraslo govedo približno 6 arov površine. Ko pokosimo gorčico, lahko posejemo koruzo za zeleno krmo. Lahko pa tudi sejemo mešanico gorčice in graha ali grašice, ali pa oboje. Boljša je mešanica gorčice in graha, ker grah hitreje raste in se prej ovije po gorčici. Gorčica raste mnogo hitreje kot grah in zato je priporočljivo sejati gorčico v že ozeleli grah. Včasih sejemo oboje istočasno in pokosimo odraslo gorčico predčasno, toda visoko. Na ta način dobimo prvo košnjo, v glavnem samo gorčice, pri drugi košnji pa je glavna masa grah. Za setev 1 ha mešanice peluške in gorčice rabimo 140 kg peluške in 8 kg gor-

čice. Pri pridelku 140 q zelene krme z 1 ha in pri porabi 40 kg na glavo in dan, rabimo pri 14 dnevem krmljenju za vsako odraslo žival 4 are. Tudi po tej mešanici lahko sejemo še koruzo za zeleno krmo.

Jako izdatna je tudi mešanica jare rži in stročnic, n. pr. 40 kg rži in 160 kg stročnic (90 kg peluške in 70 kg grašice). Tudi s to mešanico krmimo samo 14 dni, ker postane s starostjo trda in jo živina ne žre tako rada. Če je imamo preveč, jo osušimo kot seno, ali pa jo ensiliramo. Pridelek je ca. 200 q zelene krme in pri 14 dnevem krmljenju 60 kg na glavo in dan je potrebno za vsako odraslo žival približno 4 are površine.

Namesto rži sejemo lahko oves, sejemo ga nekaj kasneje, ker ne ostari tako kmalu. Najbolje je sejati 2 krat v presledku 14 dni. V suhih krajih sejemo lahko ječmen namesto ovsa. Sestav je približno enak kot pri mešanici z ržjo. Po tej mešanici v vlažnih in toplih krajih sadimo peso, v suhih in hladnih pa krmni ohrovt. Ta je pri nas še vse premalo poznan in cenjen, čeprav je odlična krma.

Koruzo za zeleno krmo ne sejemo pred sredino maja. Zato zemljo še lahko izkoristimo pred tem s kakšno drugo, hitro rastočo kulturo. Vsled nizke cene semenu in obilnega pridelka je ta rastlina nenadomestljiva zelena krma. Čeprav

vsebuje zelena koruza le malo beljakovin, vendar pridelamo vsled velikega pridelka v primeri z drugimi rastlinami, ki vsebujejo mnogo beljakovin, velike količine beljakovin. Pri črni detelji z 2% beljakovin če znaša pridelek na 1 ha 150 q, dobimo 300 kg beljakovin, pri koruzi z 0,6% beljakovin in pridelku 300 q, pa 180 kg beljakovin. Torej vendar lepa količina!

Čeprav koruza ne ostari in ne oleseni zlepa, je kljub temu pravilnejše, če jo sejemo v presledkih, 2—3 krat, da razpolagamo vedno s sočnó zeleno krmo. Lahko pa sejemo tudi zgodnje ali kasne koruzne sorte. Veliki pridelki nas često zapeljejo, da odmerimo premajhne površine. Pri 60 dnevih krmljenja po 50 kg na glavo in dan (dodajamo deteljo ali drugo beljakovinsko krmo!), rabimo za vsako odraslo govedo 3000 kg zelene koruze. Če pridelamo na ha 300 q, rabimo za vsako glavo okrog 10 arov.

Pri tem preračunavanju bomo opazili, da za vsa imenovana krmlila rabimo precejšnje površine. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da po gorčici ali njeni mešanici na isto površino zopet lahko sejemo koruzo in zadostuje torej za vsako odraslo žival 10 arov. Tudi 10 arov za vsako žival se bo zdelo marsikomu preveliko. Pomisliti pa moramo, da lahko s te površine krmimo 4 mesce z izdatno krmo in da nam bodo krave to bogato poplačale.

Vrtnarstvo.

Začasen zelenjadni izbor za Dravsko banovino.

V zvezi z anketo, ki jo je v ta namen priredil kmetijski oddelek dne 22. oktobra t. l., je kraljevska banska uprava določila začasen izbor zelenjadnih sort, ki se naj odslej priporočajo raznim pridelovalnim okrajem po Sloveniji za daljnje preizkušanje in razširjevanje. Ta izbor velja predvsem za vrtnarje iz kmečkih in delavskih krogov, ki razne sorte zelenjadi premalo poznajo. Vsi poklicani pa morajo delati na to, da čimprej izločimo nepotrebne zelenjadne sorte, zlasti pa manjvredno navlako, ki pri nas zelo ovira uspešnejše pridelovanje zelenjadi. Stalnejši, popolnejši in zanesljivejši sortiment bo pa kraljevska banska uprava določila čez nekaj let, potem ko bo zbrala kontrolirane podatke o uspehu posameznih zelenjadnih sort iz raznih naših pridelovalnih okrajev.

KAPUSNICE

Zelje: Orjaško junijsko, Ditmarško, Kopenhagensko, Brunšviško, Muropoljsko, Kašelsko.

Rdeče zelje: Haco, Westfalia.

Ohrovt: Prvi sel, Zelezna glava, Vertus.

Bostnat kapus ali popčar: Herkul.

Kodrasti kapus (listnati ohrovt): Nizki drobnokodrasti, Polvisoki.

Karfijola: Erfurtska pritlična (Haagejeva) Snežna kepa, Laška orjaška (Frankfurtska orjaška).

Kolerabica: Praška (Dvorskega) bela, Špehovka modra.

SOLATNICE

Glavnata solata: Pomladanske in poletne sorte: Kraljica majnika, Ljubljanska masienka, Bohemia, Ljubljanska ledenka, Pariška (parizarica), Brazilijanka, Postrvka. — Zimske sorte: Rumena zimska

maslenka, Nansen (severni tečaj), Zimska rjavka domača.

Berivka in rezivka: Ameriška berivka, Kodrasta in okroglostna berivka.

Solata vezulja (štrucarica): Postrvka (Forellenschluss), Pariška rumena.

Endivija: Eskarijotka rumena (zlatosrčna), Eskarijotka zimska zelena, Bubi.

Radič: Zeleni tržaški solatnik, Temno-rdeči goriški.

Motovilec: Domači, Holandski širokolistni zeleni.

ŠPINAČNICE

Špinače: Viroflay, Viking, Matador, Danski kralj, Eskimo, Methejev napredek.

Novozelandska špinača.

Mangold: Lukul, Srebrni.

KORENOVKE IN GOMOLJNICE

Rdeča pesa: Egiptovska, Rdeča krogla (Detroit).

Korenje: Prvenec, Nanterški, Flakkeer.

Peteršilj: Berlinski, Non plus ultra.

Črni koren: Enoletni orjaški.

Zelena: Alabaster orjaška, Imperator.

Redkvica in redkev: Mesečna redkvica: Zgodnji čudež, Pariška tržna, Ledena sveča. — Redkev: Plzenska (Salvator), Črna zimska domača.

Repa: Holandska zgodnja ploščata, Milanska zgodnja okrogla.

Podzemna koleraba: Hofmannova maslenorumenena.

Vrtni krompir: Bintje, Böhmov rani, Kifeljčar.

PLODOVKE

Paradižnik: Danski eksport, Lukul, Pre-

bogati, Resista, Westlandia, Volovsko srce, Mezgovec (Heinemanns Fruchttomate).

Paprika: Bolgarska sladka (Kalinkova rumenozelena).

Kumare: Delkatesa, Kitajska jegulja, Senzacija, Mamut, Ruski grozd.

Jedilne buče: Podolgovata brez vrež, Vegetable Marrow, Centna buča (orjaška mrežasta).

ČEBULNICE

Cebula: Domača svetlordeča, Zitavska rumena, Bela pomladanska, Avstralska sladka.

Cesen: Zimski, Pomladanski.

Šalotka: Navadna šalotka, Luk kozjak.

Por: Slon.

STROČNICE

Grah: Okroglozrnati grah, Ekspres (prvi sel), Saxa, Zgodnja zelenika (Annonay). — Oglatozrnati (mozgati) grah: Senator, Onward, Telefon (Alderman).

Vrtni fižol: Grmičarji: a) zeleni breznični: Saxa, Konservna, Hinrichov orjak, b) z zelenimi, nekoliko žilastimi stroki: Sto za enega, c) breznični voščenci: Mont d'or (zlata gora), Kralj maslencev (Wachs Butterkönigin), Superba. — Visoki fižol: a) zeleni breznični: Wëddigen, Mojstrovina, Imperator, Cipro, b) breznični voščeni: Zlata krona, Kifeljčar (krivček).

Vrtni bob: Hangdown.

TRAJNICE

Špargelj: Brunšviška slava, Snežna glava.

Rabarbara: Viktorija.

Vinarstvo.

Nekatera mlada vina rjavijo.

Ing. Ivo Zupanič, Ljubljana

V »Kmetovalcu« se je o rjavenju vina že ponovno pisalo. Te vrstice naj služijo samo kot opozorilo za pravilno ravnanje z vinom, ki nagiba k porjavenju.

Pojav, da mlada vina porjave, se ne opaža vsako leto. Če je grozdje zdravo in dobro dozorelo ter se je pravilno predelalo, bo mlado vino, ko se je očistilo, v barvi stanovitno. Če pa grozdje radi deževnega jesenskega vremena slabo dozori ter je poleg tega še več ali manj gnilo in če je še celo mošt nekaj časa vrel na tropinah, pa mlada vina iz takega grozdja oz. mošta kaj rada in redno rjave.

Minilo poletje in jesen sta bila taka, da so pogoji za rjavenje vi-

na podani. In res se slišijo pritožbe o tem, tako od vinogradnikov kakor tudi od gostilničarjev.

Četudi so pogoji za rjavenje v sestavinah vina podani, vendar porjavi vino šele potem, ko pride z zrakom v dotiko. Ta pojav je zelo sličen porjavenju, ki nastane na rezni ploskvi prerezanega jabolka.

V nezapolnjenih sodih začne vino rjaveti od površine navzdol. Po običajnem pretakanju s škafi tudi lahko porjavi mlado vino, ker je pri tem delu prišlo močno z zrakom v dotiko.

Porjavelo vino ni samo neprikupno za oko, temveč spremeni tudi svoj okus, ki postane radi tega rod in zagaten. Posebno neprijetno se

očituje lastnost vina, da nagiba k porjavenju, pri gostilničarju, če iz kleti prinese vino brezhibne barve, pred gostom pa postane pod vplivom toplega gostilniškega zraka v razmeroma kratkem času rjavo.

Ta napaka mladega vina je sicer neprijetna, vendar pa jo je lahko preprečiti, pa tudi porjavelo vino ozdraviti. Seveda je tudi v tem primeru bolje, da rjavenje preprečimo, kakor pa da nastalo napako lečimo.

V žveplu imamo sigurno sredstvo, ki porjavenje v vsakem mladem vinu prepreči.

Sedaj je čas, ko se bo novo vino prej ali slej prvič pretočilo, da ga pred tem glede rjavenja preskusimo. V ta namen opazujemo vino v čaši bodisi v kleti, bodisi v kakem toplem prostoru, če vino pod vplivom zraka porjavi, ali mogoče celo prav hitro porjavi.

V tem slučaju je žveplanje vina v sodu s kalijevim metabisulfitom prav enostavno. Na 3 hl vina se da 12 g ali okroglo 1 in pol tablete po 10 g. Določena količina kalijevega metabisulfita se raztopi v mali množini vina, se vlije v sod ter z vinom na vrhu rahlo zmeša, da se pri tem ne dvigne drožje. Po preteku enega tedna se poskus z vinom v čaši ponovi. Ako ostane barva vina neizpremenjena, oz. vino ne porjavi več, je znamenje, da je sredstvo učinkovalo v zadostni meri. V nasprotnem primeru pa je treba žveplanje vina s kalijevim metabisulfitom ponoviti na isti način in z isto količino kakor prvič.

Šele po izvedenem poskusu z vinom v čaši bomo vino pretočili in ga pri tem tudi zračili.

Če je pa vino v nezapolnjenem sodu ali po običajnem pretakanju brez predhodnega poskusa porjavelo, lahko to napako izlečimo s čiščenjem z želatino, pri močnejšem porjavenju pa z eponitom.

Vino, ki nagiba k porjavenju, praviloma ne bi smelo prej iz kleti, dokler ni postalo po pravilnem kletarjenju v barvi stanovitno.

Popravek. V št. 12. »Kmetovalca« za leto 1940 na str. 57 v 1. koloni in 3. odstavku je navedeno, da je natrijev bisulfid sredstvo za žvepljanje obolelih vin. Ker uporaba tega sredstva po zakonu o vinu ni dovoljena, opozarjamo, da je mesto natrijevega bisulfida dovoljena uporaba kalijevega meta bisulfida.

Uredništvo.

Živinoreja.

Mislimo na živinorejo.

V novo leto stopamo s težkim občutkom, da se vojna vihra še ni poglela, ampak da se more celo razširiti še preko dosedanjih mej. Evropo tarejo že mnoge posledice te krvave morije, med njimi preži nanjo tudi stalen spremljevalec vsake vojne — lakota. V takih težkih časih se šele prav spozna in prizna važnost kmetijstva za celokupno narodno gospodarstvo.

V težkih časih splošne gospodarske krize, ki je napredek našega kmetijstva omrtvičila vsa zadnja leta pred sedanjim vojnim obračunom, drugi stanovi v boju za lasten obstanek niso pravično ocenili stanje kmeta. Hote ali nehoti niso videli njegovo obupno stanje, ko je moral prodajati vse svoje proizvode pod pridelovalno ceno, ter si ni mogel kupiti niti najpotrebnejšega, da vzdrži svojo proizvodnjo na doseženi višini, da plača davke in obresti od dolga, medtem ko na odplačevanje dolga niti misliti ni smel. Z diktiranimi nizkimi cenami je kmet pomagal drugim stanovom da so pred vojno že prebrodili težave gospodarske stiske. Nikdo pa takrat ni pomislil na to, da je dospela kmetova proizvodna moč na rob propada. Sebično so se protivili vsakemu ukrepu, ki bi naj kmetijsko produkcijo zopet vzpostavil. Sedaj, ko se primanjkljaji v domači proizvodnji ne morejo več kriti z uvozom iz inozemstva in ko se je moralo celokupno gospodarstvo hočeš nočeš prilagoditi novim razmeram, šele sedaj se je rodilo spoznanje, da je in bo kmetijstvo vedno temelj za razvoj in napredek vseh ostalih gospodarskih panog. Predvsem pa je vse prebivalstvo spoznalo, da je prehrana od vseh potreb najvažnejša, brez nje ni življenja, kaj šele napredka.

Ko se je končno to spoznanje ponovno uveljavilo ter kmet svoje proizvode ne prodaja več v brezceenje, se pojavlja vprašanje, kako se naj kmetijstvo zadrži v novih razmerah. Da bomo prišli do pravičnega zaključka, je potrebno v mislih pregledati vzroke, zakaj je kmetijstvo propadalo.

Vsak kmet je tudi živinorejec. Gospodarsko stisko je najprej občutil pri prodaji živinorejskih proizvodov. Živina se je prodajala po smešno nizkih cenah, mleko ni kriilo niti stroškov za krmo. Na plači-

lo dela in truda kmet niti misliti ni smel. Kaj je bolj naravnega kakor to, da gospodar opusti, ozir. zmanjša ono panogo svojega udejstvovanja, ki mu povzroča samo izdatke, ne doprinaša pa koristi. Povrh se je pred vojno še dokaj ugodno prodajalo seno, ker je naša gospodarska politika dovoljevala, da smo ga smeli izvažati v neomejenih količinah. Izvažali pa nismo samo sena, temveč tudi razno krepko hrano, ker so bile izvozne cene kolikor toliko povoljne. Vsled teh relativno visokih cen živalske hrane in nizkih cen živine, je postala živinoreja nerentabilna in posledica tega je, da imamo sedaj manjše število živine kot pred svetovno vojno, čeprav se je prebivalstvo povečalo in so tudi sicer njegove potrebe po živalskih produktih narasle.

Živinoreja je temelj intenzivnega kmetovanja. Hlevski gnoj ne more nadomestiti nobeno umetno gnojilo. Ta gnojila so le dodatna, kakor to vsak preudaren kmet dobro zna. Tako je naše poljedelstvo vsled pomanjkanja hlevskega gnoja vedno bolj in bolj nazadovalo. Le tako si moremo raztolmačiti presenetljivo dejstvo, da se kljub ogromnim zneskom, ki so se iz javnih sredstev uporabili za pospeševanje kmetijstva v zadnjih 20 letih, niso niti malo povečali donosi naših polj. Še vedno pridelamo povprečno samo isto količino žita, krompirja ali koruze na ha, kakor pred letom 1914.

Pač pa je pokazala gospodarska stiska, da je ravno v takšnih časih najbolj rentabilna ekstenzivna produkcija, to je takšna, v katero se vlaga manj vrednot, denarja in dela pa kljub temu pokaže zadovoljivo rentabilnost. Med te spada seno, vsaj na naravnih travnikih. Takšni travniki se navadno niti ne negujejo, če pa se, so investicije malenkostne. Kljub temu dajejo vsako leto kolikor toliko pridelka. Lahkomiselni, ki so kmetijstvo merili samo po gospodarskih načelih, ki veljajo za industrijo in trgovino, ne pa tudi za kmetijstvo, ki svojo produkcijo ne more delno ustaviti ali spremeniti, kadar se pokaže za nerentabilno katera panoga, so to seno prodajali, namesto, da bi ga potem živinorejci oplemenili in spremenili v meso, mleko ali druge produkte. Pravilno je ureje-

no namreč kmetijsko gospodarstvo šele takrat, ko prodaja samo one produkte iz zemlje, ki nastanejo iz zraka in vode, n. pr. zrnje, krompir, vino, sadje, les itd. in ako jih ne more potom živalskega želodca ali s kakšno drugo produkcijo spremeniti v bolj oplemenjeni proizvod. Kdor prodaja seno, slamo in razne pridelke, ki bi jih mogel radi proizvodnje gnoja pokrmiti živalim, ta ni napreden gospodar in ne razume nalog kmetijstva. Naše kmetijstvo je napravilo to pogreško in se teh načel ni držalo. Zato mu tudi manjka sedaj temelj, da preide na bolj intenziven način gospodarstva, ko se je pokazala potreba za tem.

Če si namreč hočemo po sedanji vojni ustvariti bolj znosno stanje, bomo morali naše gospodarjenje intenzivirati. Vlagati bomo morali radi poljske produkcije več denarja za nakup strojev, s katerimi bomo obdelovanje pocenili in izboljšali, uporabljati bomo morali več gnoja, hlevskega in umetnega, ker le oni, ki bo veliko in sorazmerno poceni prideloval, bo zdržal konkurenco prekomorskih držav. Te države imajo že sedaj nakupičene velike zaloge raznih pridelkov, ki jih bo lačna Evropa kaj rada kupovala. Produkcija teh pridelkov je bila že pred vojno mnogo cenejša kot naša ter nas je prav za prav dovedla v gospodarsko stisko. Medtem, ko napredek kmetijstva v Evropi zastaja, se tam uporabljajo že novi, bolj dovršeni načini proizvodnje, katerim je cilj čim bolj zmanjšati proizvodne stroške in s tem ceno pridelkom.

Ko vse to vemo, je odgovor na prej stavljeno vprašanje prav lahek. Propad našega kmetijstva je začel pri živinoreji in z njo mora začeti ozdravljenje. Storit moramo vse, da živinorejo intenziviramo in tudi številčno povečamo. Kako bomo to storili?

Najprej moramo imeti takšno živino, ki bo dobro izkoriščala krmo, ker le tedaj je produkcija mleka in mesa cenejša. Izbirati moramo po teh vidikih najboljše živali in samo take rediti. Vse, kar ne odgovarja tem zahtevam, moramo odstraniti iz hleva. Stroga in smotrna selekcija živine je zato nujno potrebna, ker sicer nam bodo tudi v bodoče živali več požrle, kot pa so sposobne koristno vračati. Obenem moramo posvetiti največjo pazljivost vzreji podmladka. Samo od pravilno zrejenega in odbrane-

ga teleta zraste zdrava in mlečna krava ali bik prvovrstne rejske vrednosti.

Produkcijo krme moramo poveniti, kar dosežemo, če z gnojenjem in drugimi ukrepi povečamo pridelke na površino. Skrbno moramo negovati travnike in pašnike ter pridelovati živalsko hrano tudi na njivah kot glavne ali postrne sadeže. Prenehati moramo s prodajo sena in druge živalske hrane, četudi so prodajne cene še tako vabljive.

Sedaj, ko so živalske cene višje, moramo del izkupička zopet vlagati v hlev. Izboljšati moramo vse naprave v hlevu (ležišča, odvodne kanale za gnojnico, ventilacijo ter omogočiti dostop svetlobi itd.), da se bo živina čutila bolj udobno v njem ter se bo tudi lepše razvijala in dala več koristi. Urediti moramo gnojišča in gnojne jame, da bomo pridelali boljši gnoj in z njim več

krme, ter bomo mogli rediti več repov in bomo iztržili več denarja.

Res je, da živinoreja tudi danes še ni tako rentabilna, da bi radi nje bilo že opravičljivo povečanje števila. Toda sedanja stiska za živalskimi proizvodi bo trajala najmanj tako dolgo kot vojna, pa tudi takoj po vojni cene še nekaj časa ne bodo padle, kakor je bilo to po svetovni vojni. Letošnja izredna konjunktura pri žitih in visoke cene za te proizvode, lahko po prihodnih ugodnih žetvah kaj hitro splahne. Tako se bodo tudi cene te hrane uravnale, da bodo bolj v sorazmerju s ceno živini. Zato greši vsak, ki bi dovolil, da ostanejo krave in druge ženske živali jalove, ker po mladih živalih bo veliko povpraševanje.

Pripravimo se s preudarnimi ukrepi na boj, ki ga bomo morali izvajati po vojni s prekomorsko konkurenco!

vremenu, navadno pred nevihto, ko prevladujejo južni ali južnovzhodni vetrovi. Res je, da imajo tudi zemeljski faktorji vpliv na medenje. Nekateri trdijo, da ima tudi višinska lega kraja vpliv na medenje; čim višja lega, tem večji je duh cvetov, ki vabi čebele k obletavanju.

Ob navadnih vremenskih razmerah pri nas, to je ob zmerno hladnem lepem vremenu, kakršno ne preprečuje izleta čebelam, vidimo na cvetih samo čmrlje, a nobene čebele. Čebele namreč obiskujejo ob takem vremenu raje druge vrste rastlin, cvetočih istočasno, kjer jim je nektar pristopnejši ko v deteljnih cvetovih. Da bi čebela mogla lažje do nektarja, kakor to zmore čmrlj in ob vsakem vremenu, bi bilo treba vzgojiti deteljo s krajšimi cvetnimi čašami. Pri nas na Češkem smo po dolgoletnih poskusih vzgojili deteljo s krajšimi cvetnimi čašami. Nasprotni postopek, to je vzreja čebel z daljšim rilčkom, ni imel doslej praktičnega uspeha.

Če opazujemo na deteljnem polju posamezne rastline, vidimo, da so med njimi številne razlike, majhne in zelo značilne. Razlike se kažejo v obliki listov, v barvi cvetov, dolžini cvetnih čaš, barvi semen in pod. Na vsem deteljnem polju bi zaman iskali dveh popolnoma enakih, kot pravimo, identičnih rastlin. Najzanimivejši študij različkov (variacij) pri tej rastlini je opazovanje barve cvetov in dolžine cvetnih čaš. Največje število deteljnege cvetja ima rdečo in rožnato barvo, manjše število pa svetlovijoličasto, le redko najdemo tudi cvete popolnoma bele barve.

Dolžina cvetnih čaš se pri naši navadni rdeči detelji suče od 9 — 12 mm, izjemoma meri tudi 13 mm. Največje število rastlin ima dolžino cvetnih čaš 10 mm. Pri moji detelji s kratkimi cvetnimi čašami, tako imenovani »semenjači«, se pojavijo še večja variacija v barvi cvetov kot pri navadni rdeči detelji. Rastlin z belimi cveti najdete pri moji vrsti dosti več. Cvetne glavičice so valjaste, nikoli ne obličaste kot pri naši navadni rdeči detelji. Cvetne glavičice niso kar v pazduhi palistov, ampak jo nadraščajo in imajo peclje. Uspelo mi je letos vzgojiti deteljo z dolžino cvetnih čaš 6 mm, trajalo bo, kot se zdi, zopet nekoliko let, preden bom mogel to vrsto razmnožiti v večji meri in jo ustaliti. V semenski vre-

Čebelarstvo.

K članku „Čebele in rdeča detelja“.

M. S.

V decembrski številki »Kmetovalca« za l. 1940. sem objavil članek »Čebele in rdeča detelja«, ki mu je g. urednik dodal še svoje uvaževanja vredne pripombe. Te pripombe so me spomnile na predavanje g. dr. Josefa Žofke »Z pokusů o zkrácení trubek květních u červeného jetele« (Iz poskusov o skrajšanju cvetnih čaš pri rdeči detelji), ki ga je imel 27. avgusta 1936 na tečaju za čebeljo pašo pri Zvezi čebelarstvih društev za Češko (ZUVČ) in je bilo objavljeno tudi v prvi številki Češkega čebelarja (Český včelař) za l. 1937. Ker je v tem predavanju osvetljen marsikak problem, ki se ga dotika g. urednik »Kmetovalca« v svojih pripombah k mojemu zgoraj omenjenemu članku, in tudi drugače važen, naj mi bo dovoljeno, da ga podam tu v slovenskem prevodu:

»V naših in tujih časopisih posevčajo veliko pozornost rdeči detelji. Zlasti inozemski čebelarstvi listi, nemški in ruski, pišejo v zadnjem času dolge članke o tej rastlini.

Študij rdeče detelje je vreden tako z gospodarske kakor čebelarstvene strani vedno največje pažnje. Našo čebelarstvo javnost more potolažiti samo to, da smo v Čehoslovaški pri raziskavanjih te rastline

doslej prišli najbolj daleč in da tej rastlini posvečamo pozornost že nekaj desetletij. Naše delo so ocenili mnogoštevilni inozemski raziskovalci. V ospredju vseh vprašanj rdeče detelje je njeno medenje, oprasenje njenih cvetov po čebelah in vzgoja novih vrst detelje s krajšimi cvetnimi čašami. Vemo, da izloča rdeča detelja v svojih cvetih obilico nektarja. Njene cvete obletujejo neprestano razne vrste čmrljev, metuljev in žuželk z dolgimi rilčki. Čmrlji ostanejo pri sedanjih rdeči detelji njeni glavni oprasevalci. Ta vrsta žuželk obiskuje njene cvete ob vsakem vremenu, toplem, zmerno hladnem, od zgodnjega jutra pa do poznega večera. Čmrljev pa je vedno manj in nekatere vrste so že zelo redke. Samo na gozdnih parobkih je še opaziti stalno število vrst teh žuželk. Polagoma ginejo njih gnezda na omejkah, redčijo se na travnikih, kajti uničuje jih sistematično kultiviranje zemlje. Za obisk čebel na deteljnem cvetju so odločilne tudi vremenske prilike; ob zelo ugodnih pogojih se dvigne nektar v cvetni čaši zelo visoko. Zato nas ne preseneča, ko opazujemo ob lepem vremenu, kako pridno obiskujejo čebele rdečo deteljo — to je ob zelo toplem, zmerno vlažnem

čiči navadne rdeče detelje najdete samo po eno seme, medtem ko sta v semenski vrečici moje detelje s kratkimi cvetnimi čašami navadno po dva semena.

Seme moje detelje s kratkimi cvetnimi čašami (semenjače) je popolnoma rumene barve, dočim ima navadna rdeča detelja seme, ki je močno vijoličasto nadahnjeno.

Da bi nastala še večja razlika, se trudim, da bi ustalil to drugo vrsto ne samo kar se tiče cvetnih čaš z najmanjšo možno mero, ampak tudi po barvi. Tudi letošnji rezultati njenega gojenja dobro obetajo. Najlepše to vidimo na pridelku, tako zelene krme, kakor tudi semena. Ker je nektar v njenih cvetih dostopen tudi čebelam, so jo tudi letos ob sorazmerno slabem vremenu stalno obletavale in cvetje oprasile; zato je seme dobro obrodilo.

Kakor sem že omenil, je to poročilo iz leta 1936. Ker mi trenutno ni na razpolago kasnejša češka literatura, ne morem ugotoviti, ali je g. dr. Žofka kasneje še kaj pisal o tem problemu in kakšne rezultate so na Češkem do danes dosegli. Upam pa, da bom v kratkem tudi o tem mogel poročati.

Tako smo se seznanili z dvema

načinoma, kako bi bilo tudi pri nas mogoče rešiti probleme, ki so predvsem važni za naše semenogojstvo, pa tudi za čebelarstvo. Prvi način, to je tisti, ki sem ga opisal v lanskim decembrski številki »Kmetovalca«, naj bi preizkusili predvsem čebelarji, drugega pa zato poklicani semenogojski strokovnjaki.

Se tole bi dodal: bojazen, da bi čebele pokvarile cvetne čaše detelje, če jih prisilimo, kot sem zadnjič opisal, da intenzivneje obiskujejo rdečo deteljo, se mi ne zdi upravičena. Poskusi, ki sem jih zadnjič navajal namreč dokazujejo, da detelje čebele niso samo številneje obiskovale, ampak da je tudi **obilneje obrodila**. To pa se gotovo ne bi bilo zgodilo, če bi čebele pri nabiranju poškodovale cvetje.

Poziv pa, ki ga je g. urednik »Kmetovalca« naslovil v lanskim decembrski številki na bansko upravo, podpišem tudi jaz z dodatkom, da bi bilo prav, ko bi se tudi Slovensko čebelarstvo društvo in druge čebel. organizacije zanimale nekoliko več za probleme, ki so v zvezi s čebelno pašo, ako nočemo, da bodo slabe čebelarke letine pri nas postale vsakoleten, že kar navaden pojav.

rodovitni sveži zemlji v vinorodnih sončnih krajih, kjer je doraste v 40 letih za sečnjo.

Mladim soforam škodujejo izrazito ostre zime. Vendar bolj poredkoma pozebejo, ker naglo rasejo in kmalu uidejo oni razvojni dobi, v kateri jim mraz najbolj škodi. Starejša drevesa so bolj odporna in prenesejo več mraza kakor katerokoli sadno drevo. Nekaj teh lepih eksotičnih dreves sem našel na Murskem polju. Krasna, 40 let stara japonika, je rastla na posestvu gospoda Rantaša v Drakovcih pri Mali Nedelji v bolj težki ilovnati zemlji, približno 250 m nad morskovo višino, kraj gospodarskega poslopja. Na prostem so se stranske veje močno razvile do višine 16 m na račun debla, ki je merilo v doprskem premeru 70 cm. Druga nekoliko manjša se je nahajala v porečju Mure, 1 km od glavne struge, v vasi Dokležovje na šolskem vrtu, ki jo je zaradi zelo bogatega medenja toplo priporočal tamošnji šolski upravitelj — okoliškimi čebelarjem. Žal, danes teh dreves ni več, posekali so jih za izdelavo pohištvne oprave. Po mojem mnenju japonska sofora 3krat bolj medu kakor javor in nudi v ugodnem vremenu 4—5 kg medu ali 100 krat toliko kot jablana. Kakor nekoliko ogonov ajdove paše nič ne zaleže v panjih, prav tako nič ne pomeni par dreves v gotovem okolišju. Zato je treba z ozirom na količino panjev v kraju vzajemno in smotrno pogozditi tolikšno površino zemljišča, da ne bodo medene žetve občutile samo marljive čebele, marveč tudi čebelarji v žepih za svoj trud.

Seme sadimo ali sejemo konec mesca aprila ali v začetku maja v zato pripravljeno drevesnico. Mladi naraščaj zahteva globoko obdelano rodovitno zemljo. V ugodni letini dosežejo sadike do 1 m višine in so toliko krepke, da jih lahko prihodnjo pomlad presadimo na stalni prostor. Pogozdujemo v kvadratični razdalji po 2 m, kajti japonska sofora zahteva za dobro rast mnogo svetlobe. Koristno jo je mešati s takimi kulturami, ki dobro popravljajo gozdna tla.

Redkorastoči javor po naših gozdovih je zelo cenjeno drevo. Zanj se v zadnjem času zanimajo tudi čebelarji. Roji čebel na bogato cvetočih javorih so priča, da je na njih izdatna paša. Le poglej malo v gozd mesca maja in tudi ti boš takega mnenja. Poskusi so pokazali,

Gozdarstvo.

Širimo medovito gozdno drevje!

Kosl Ludovik

V zadnjem času smo tudi v čebelarstvu panogi z novimi panji in podobnim naredili lep korak naprej. Mnogi čebelarji so izdali večje vsote denarja za te lepe in koristne naprave v nadi, da se bodo v ta namen vložene investicije bogato izplačale. Toda spričo usahljenih glavnih medenih virov, posebno po gozdovih (z izsekanjem medovitih grmov, javorov, kostanjev, lip in dr.), kjer so imele čebele nekoč vso leto dovolj paše, nikakor ni pričakovati več zadovoljivega dobičkanosnega čebelarjenja, če ne bomo načrtno nadoknadili manjkajoča medovita pasišča.

Travniki ne prihajajo v poštev, za izboljšanje čebelne paše, ker se dajo boljše izkoristiti za živinsko krmo; pač pa polja in posebno gozdovi, kjer lahko dvignemo z medonosnim drevjem tudi vrednost kurivnega in tehničnega lesa.

Med najbolj medovito gozdno

drevje prištevamo nam malo znano **Japonsko soforo** (*Sophora japonica*), ki je, kakor nam ime pove, doma iz Japonskega. Že okrog 100 let jo gojijo pri nas v parkih in domačih vrtovih za okras. Spada med visoko drevje in naraste v tukajšnjih ekoloških prilikah (podnebje, zemlja in drugo) v 1 m deželo in do 20 m visoko drevo. Po listju je podobna akaciji, samo da so lističi na sofori nekoliko manjši. Svetlorumeni cveti, ki tvorijo iz grozdov sestavljene velike šope, izredno dobro medijo in to že pred glavno ajdovo pašo, kar je seveda velikega pomena za one kraje, kjer ta čas primanjkuje čebelam medu.

S svojim prvovrstnim trdim lesom in naglo rastjo nadkriljuje marsikatero vrednejšo domačo gozdno kulturo. Glede zemlje je skromna. Raste tudi v peščenih suhih in ilovnatih težkih tleh. Izborna prirašča v srednje težki ilovnati

da prinaša 1 ha javorovega gozda do 270 kg medu na leto; to je napram črešnji, ki jo nekateri smatrajo k dobrim medovitim rastlinam, 8 krat toliko. Potemtakem bo-

mozni peščeni, suhi in mokri zemlji. Vendar trajne vlage in poplavlne prenaša. Po ploščnatem semenu se izrazito loči od drugih javorov.

ditvi 3 do 4 krat prej medi, kakor beli ali ostrolistni javor. V zadosti strnjjenih nasadih tvori lepa ravna in čista debla.

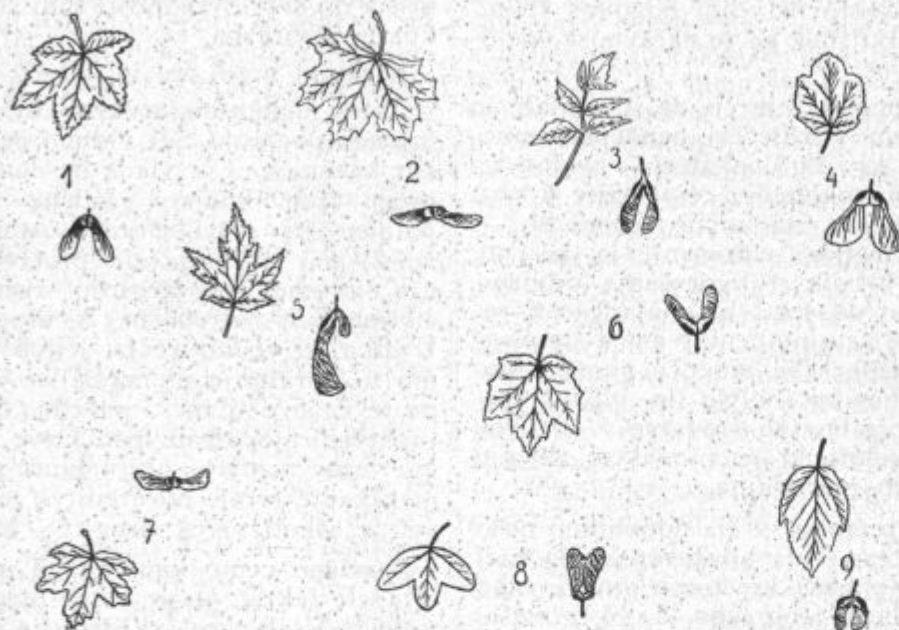
V Gorskem kotaru je razširjen medonosni rdeči javor (*Acer obtusatum*). Precej je podoben belemu javoru.

Verjetno bogato medi tudi **sladki javor** (*Acer saccharinum*), saj proizvaja izredno velike količine sladkega soka. V Severni Ameriki navrtajo drevesa in iz soka kuhajo sladkor. Starejše drevo izloči do 50 litrov sladke tekočine na leto.

Sladkorni javor baje pri nas dobro uspeva po dolinah in gričevju, kjer mu ugaja ilovnata peščena sveža zemlja. Veliki petdelni listi so podobni listom ostrolistnega javora. V jeseni se spreminjajo v krasno oranžno škrlatno barvo. Za razširjenje te eksotične rastline bi bilo koristno si vzgojiti nekaj matičnih dreves.

Po parkih pogostoma srečamo **srebrnolistni javor** (*Acer dasycarpum*) in **rdečecvetni javor** (*Acer rubrum*). Prvi cvete v maju, drugi v aprilu. Razen navedenih še imamo nekaj domačih javorov, ki jih pa zaradi slabe rasti in majhne razsežnosti ne vpoštevamo za gozdne sestoje n. pr. **klen** (*Acer campestre*), **maklen** (*Acer Monspessulanum*) in **ruski javor** (*Acer tataricum*).

Najboljši naraščaj daje seme od domačih javorov iz najbližje okolice, ki si ga lahko dovolj nabere mo v jeseni, prezimimo v zračnih prostorih in sejemo mesca marca na vrtu. Setev se brez vsake posebne nege prav dobro obnese. Za pogozdovanje uporabljamo navadno 2-letne sadike. Jesenolistni javor, ki se že v prvem letu krepko razvije, lahko presajamo v jeseni ali pomladi na stalni prostor.

1. Beli javor, 2. Ostrolistni javor, 3. Jesenolistni javor, 4. Rdeči javor, 5. Srebrnolistni javor, 6. Rdečecvetni javor, 7. Klen, 8. Maklen, 9. Ruski javor

mo uvrstili javor v prvo vrsto medonosnih gozdnih kultur. Seveda imamo mnogo vrst teh dreves in le nekatere zadovoljivo medijo. Za gozd prihajajo predvsem take vrste javorov v poštev, ki nam vsestransko koristijo za domačo porabo in se dajo tudi dobro vnovčiti.

Izmed domačih je najvažnejši **Beli javor** (*Acer Pseudoplatanus*). Raste predvsem v višinskih gozdovih. Pri nas je posebno zastopan v zapadnem delu banovine. Po velikih petdelnih topo napiljenih listih se dobro loči od drugega domačega ostrolistnega javora, ki ima ostro izrezane liste. (Glej sliko!) Drevo naglo prirašča in doseže velike dimenzije. Cvete nastavlja v obliki visečih grozdov, ki prav dobro medijo, kakor vsi javori z visečimi, grozdičastimi cveti. Zahteva globoko rodovitno svežo zemljo ter nižje gorske severne in vzhodne lege, kjer dobiva več zračne vlage. Na višjih legah bolje uspeva na južni strani pobočja. To je naš najboljši javor, ki ga zelo cenijo mizarji. Cenejši in manj medovit je **ostrolistni javor** (*Acer platanoides*), ki je ravnotako drevo višinskih gozdov. Na rodovitnost, globlino in svežost tal nima toliko zahtev kakor beli. Še dokaj zadovoljivo uspeva tudi v ravninah na hu-

prav zgodaj — v mescu marcu in aprilu — cvete **jesenolistni javor** (*Acer Negundo*), ki je po listju podoben jesenu. Olično uspeva v nižinskih gozdnih na lahki sveži ali vlažni zemlji. Kakor sem omenil v lanski 11. številki »Kmetovalca«, izborna priraščja v poplavnem področju Mure, kjer ga v zadnjem času kultivirajo za tehničen les, n. pr. za upognjeno pohištvo. Na zemljo ne stavi velikih zahtev. Je drevo manjših dimenzij, ali v rasti prekaša vse druge javore. Čebelarji so mi pripovedovali, da cvetoča drevesa zelo obletavajo čebele. Prednost ima pred domačimi javori v cvetenju, kajti to drevo po sa-

Zadružništvo.

Kam in kako?

Janko Furlan

Ko sem se te dni mudil v Bosni, me je zanimalo zvedeti cene kmetijskih proizvodov, in to tudi iz razloga, ker sem slišal, da gre sedaj bosanskemu kmetu dobro. Da ima denar, pravijo, in si lahko privoščijo to in ono. Na trgu sem se prepričal, da proda svoje pridelke sicer za precejšnje odstotke dražje nego pred mesci, a cena njego-

vih proizvodov daleč zaostaja za onimi industrijskih izdelkov. Če so cene kmetijskih sadežev poskočile za 100, so one industrijskega blaga trikrat toliko.

Povsod ista pesem.

To mi je vsililo obnovo že starega, a vedno živega vprašanja, v koliko pride pri nagrادي dela — ta-

ko lahko imenujemo vprašanje cen — v poštev strokovno znanje.

In sem razmišljal: Ti, bosanski kmet, si daleč, daleč za umnim (racionalnim) kmetovanjem. Preprost si, človek zatonele preteklosti, navezan na tradicijo. Skromni so tvoji sadeži in še bolj skromna tvoja nagrada. Ta skromnost te utesnjuje v velike odpovedi. Zato ti denar bolj tekne kot našemu človeku. Draga je ta tvoja skromnost, tako draga, da ti je nikakor ne moremo zavidati in si je želeti.

Slovenski kmet se je na splošno že otresel tega dragega utesnjenja; njegovo obzorje je širše, obsežnejše, njegovi plodovi lepši, boljši, njegova življenjska raven višja.

A vendar sta v bistvu oba v enakih okovih. Bosanskega kmeta režijo zaradi njegove skrajne zaostalosti, našega pa zaradi večje režije in gospodarske obremenitve. Ta primerjava bi mogla ustvariti videz, kakor da bi bil bosanski kmet kljub vsemu vsaj trenutno pred našim. A kdo naj bi priporočal njegovo usodo? Kdor bi se drznil s takimi nasveti, bi ga morali proglasiti za največjega sovražnika vsega kmetstva, oziroma človeštva, in to že samo iz razloga, ker tiči v njegovi prvotnosti velik nedostatek — pomanjkanje strokovne izobrazbe.

Odveč bi bilo dokazovati, kakšno vlogo igra in bo v bodoče še bolj igrala strokovna izobrazba v vsem gospodarstvu, a posebej še v kmetijstvu. Delovni proces gre v potankosti in zahteva čim večjo dovršenost. Joj tebi, če ne razumeš svoje stroke, to je, če ne znaš umno izkoristiti snovi in časa, oziroma si pripraviti čim več in čim boljših proizvodov.

Anglež pravi, da je ceneno blago najdražje. To velja tudi za kmetijske proizvode. Obdelovanje po stari šegi in s starimi sredstvi je zvezano z večjim trudom in manjšim uspehom. Zato je za proizvajalca drago, oziroma tem dražje, čim bolj je odvisen od trga.

Zato je naravno, da moramo svoje gospodarstvo prilagoditi novim prilikam in pripraviti za trg blago, kakor to terjajo vsakokratne prilike.

Seveda je nasvet lažji od njegovega uresničenja. Beseda je cenejša od dejanja. Že sama strokovna izobrazba stane denar, obratovanje po njenih načelih pa zahteva še večja gmotna sredstva.

Pri tem poglavju se pojavi ono vprašanje, ki neizprosno sledi vsakemu gospodarskemu ukrepu: Kdaj in kako se umno kmetovanje izplača?

Na to vprašanje je bil po zadnji svetovni vojni odgovor vedno težji, danes pa je naravnost nemoogoč.

Omenil sem to dejstvo radi še vedno obstoječega napačnega mnenja, ki se ga nekateri še vedno trimasto oklepajo, češ: Dajte kmetu primerno strokovno izobrazbo — in kmetstvo vprašanje je rešeno. Če bi bilo to vprašanje odvisno samo od tega, bi bila njegova rešitev zelo po ceni. Sama strokovna izobrazba mogoče pomaga posamezniku (boljše tlo, bližina mesta, prometno sredstvo i. dr.), ne pa celoti, ki je v vsakem slučaju edino merodajna.

Vzemimo, — da dopolnimo našo trditev — da bi slovensko in tudi ostalo naše kmetstvo imelo tako poklicno izobrazbo, da bi ta zvišala količinsko in kakovostno proizvodnjo za 50 odstotkov. Pri naših neurejenih razmerah na trgu bi nastopila poplava trga z blagom, večja ponudba, konkurenca, nizka cena. Od te večje proizvodnje bi žela sadove samo trgovina kot posrednik med proizvajalnikom — v tem primeru kmetom — in potrošnikom.

»Tudi jaz sem svoječasno mislil,« mi je rekel nekoč napreden kmet, »da bom mogel kljubovati prilikam z umnim gospodarstvom. Dal sem sina v kmetijske šole in mu prepustil, da kmetuje po modernih načelih. Priznam, da smo dosegli v proizvodnji lepe uspehe. A če primerjam v to vložene izdatke s cenami, ki smo jih za te proizvode dobili, ne morem govoriti o kakem razveseljivem čistem dobičku. — Ne, samo umno kmetovanje nas ne bo rešilo. Naše gospodarstvo bo moglo napredovati šele, ko bomo uredili trg!«

Prepričan sem, da mislijo tako velike stotine kmetov, zlasti onih, ki niso deležni ugodnosti bližine mesta. V boljše razumevanje dojavljam, da je neposredni cilj kmetijsko strok. izob. večja in boljša proizvodnja predvsem pri kmetu kot posamezniku. Prodaja (vnovčenje, zamena) blaga, naj sicer osigura pravično nagrado za opravljeno kmetško delo in vloženi kapital, spada pa tudi med pereča

socialna vprašanja, ki se tičejo vse družbe in vsega narodnega gospodarstva. Zato je res, da je treba urediti trg, oziroma vprašanje ponudbe in povpraševanja od katerega zavisijo cene, šele potem bo prišla do svoje vrednosti tudi strokovna izobrazba.

Kdo naj uredi trg in kako?

To je delikatno, težavno in zamotano poglavje. Saj vidimo pravkar kakšna zmeda vlada na današnjem trgu. Imamo različne zajednice in privilegirane ustanove, ki naj bi urejevale proizvodnjo, promet in potrošnjo raznih življenjskih potrebščin. A uspeh? Kritika je vedno večja. Kljub temu to vprašanje ni nerešljivo. Če pa te zadeve danes pravilno ne funkcionirajo, temu niso krive samo vojne razmere, niti mogoče pomanjkanje volje po ureditvi, temveč je iskati vzrok drugje.

Pravično ceno bomo mogli urediti šele takrat, ko se bomo otresli načela »Vsak zase!«, ki nam je naložilo dovolj težko breme ter nas zvodilo v položaj, ki nas tako muči. Kreniti bo treba drugo smer. Ne več vsak zase, ne posameznik, ne drug proti drugemu, marveč v skupnost in iz nje k posamezniku! Poglejmo naše skromno zadrugarstvo, ki vodi težko borbo kot gospodarska ustanova! Nebogljenost je, a vendar zaznamuje uspeh. Kaj nam bi še le moglo nuditi, če bi ga bolje razumeli in se mu predali z večjo vero in zaupanjem! Zadržane vnovčevalne in nabavne centre bi postale pomemben gospodarsko-socialni činitelj, kar bi izločilo dolgo verigo posrednikov, in stopile v neposreden stik s potrošniki, s proizvajalci ter z upravno oblastjo. Že samo to bi pomenilo precejšen korak k boljši ureditvi trga in cen, ker zadržnik ne bi bil primoran blaga prodati v času največje ponudbe. Kadar bodo zadržne s svojim poslovanjem dosegle ureditev bolj enakomernega dohodka blaga na trg bodo onemogočile špekulacije v škodo kmeta in potrošnika in šele takrat bodo takorekoč postavile temelj za nadaljnjo umno kmetovanje in pravilno uporabo strokovnega znanja. Zadrugarstvo sloni na medsebojni pomoči, zaupanju, samoupravi in vzajemnosti. To so tudi načela nove ureditve družabnega reda, ki naj tudi kmetu omogoči boljše življenje.

Kmetijska trgovina.**Kaj bo s hmeljem?**

Ivan Kronovšek

Savinjska dolina je eden izmed tistih predelov Slovenije, ki je morda od vseh najbolj znan. Nekaj po svoji prirodni lepoti, še bolj pa po svojem svojevrstnem gospodarskem udejstvovanju; včasih po svojem bogastvu, drugič zopet po gospodarskih stiskah in zadolženosti.

Menda je zla usoda naklonila Savinjski dolini hmelj. Gojiti ga je pričela že v prejšnjem stoletju in še danes je hmeljarstvo glavna gospodarska panoga. To se pravi, da prideluje savinjski kmet v glavnem hmelj, ostalih pridelkov pa le toliko, kolikor jih nujno rabi za svoje gospodarstvo, oz. za preživljanje. Mnogo je tudi takšnih, ki imajo s hmeljem zasajene preveč zemeljske površine ter so primorani kupovati žito in ostale življenjske potrebščine.

Zato je razumljivo, da je ves gospodarski uspeh in napredek Savinjske doline odvisen od prodaje te industrijske rastline. Če je prodaja ugodna, nastopi blagostanje, v slabih letih, ko hmelj ne gre v denar, pa nastopi stiska in hmeljarji se več ali manj zadolžujejo.

Brez dvoma je hmeljarstvo v Savinjski dolini mnogo pripomoglo, da je njeno gospodarstvo močno napredovalo ter v mnogočem prekaša ostale dele Slovenije. Vzporodno s tem je tudi kulturno stanje savinjskega kmeta precej visoko. Morda je civilizatorični razvoj še večji, vendar o tem ni primerno mesto za razpravljanje.

Vsekakor pa je treba ob tej priliki naglasiti, da od hmeljarstva nima koristi le savinjski kmet, temveč da se blagodat te zlate rastline razširja daleč preko mej tega okoliša. Torej, neposreden hasek je njegov, posreden pa gre v korist vsej Savinjski dolini, sosednim predelom in navsezadnje v dobro našemu skupnemu gospodarstvu ter narodnemu premoženju.

Povprečni letni pridelek hmelja zmaša 20 tisoč stotov, včasih nekaj več, včasih tudi manj, kakršna je pač letina. Če bi prodali hmelj po 50 din kg, katera cena je v vseh ozzirih opravičljiva, potem znese letna produkcija veliko vsoto sto milijonov din. Seveda ti milijoni ne ostanejo v celoti hmeljarjem, temveč se zopet razdelijo. Po cenitvah

strokovnjakov znašajo letni produkcijski stroški od 15 do 20 din za kilogram hmelja. To je seveda različno z ozirom na to, ali se poslužuje hmeljar domače ali tuje delovne moči, ali intenzivno oz. ekstenzivno gospodari (uporablja škropiva, umetna gnojila itd.). Obiralci hmelja, ki prihajajo vsako leto iz skoraj vseh krajev Slovenije, zaslužijo od 4 do 5 milijonov letno. Za hmeljevke, ki jih hmeljarji zopet kupujejo v krajih izven Savinjske doline, izdajo letno od 3 do 6 milijonov din. Kje pa so zdaj še umetna gnojila, modra galica in drugi preparati, ki so potrebni za zatiranje rastlinskih in živalskih škodljivcev? Potem pride še orodje, škropilnice, kurjava, sušenje in nešteto drugih stroškov.

Kdor pozna razmere v Savinjski dolini ve, da denar nima obstanka. Je že res, da je nekaj zapravljalcev, ki jih večje vsote denarja zapeljejo v lahkomišelnost, in da je tudi tu pa tam kakšen skopuh, ki si ničesar ne privošči, ker je njegova največja sreča v tem, da lahko tišči težko prislužen denar. Velika večina pa dohodke iz hmeljarstva uporablja pametno in smotrno. Nabavlja si nove stroje in orodje, gradi in popravlja poslopja, zboljšuje vse gospodarske naprave in kratko malo napredno gospodari. Radi tega popolnoma drži znan izrek: »Z velikim žakljem notri, z velikim ven!«

Kakšen ogromen vpliv imajo milijoni od prodanega hmelja najbolj živo kaže Savinjska dolina sama, ki je od jeseni v gospodarskem zastoju. Vse, razen domače industrije, je navezано na te milijone, in zato trpi obrt in trgovina, gostilne so prazne in prometa ni. To občuti središče hmeljarstva Žalec, prizadeto je Celje. Ljubljana in Maribor ter kraji, ki imajo kakršne koli gospodarske zveze s Savinjsko dolino, iz katere se v drugih letih neprestano pretakajo milijoni in milijoni leto za letom.

Te ugotovitve nam pokažejo, da hmeljarstvo in prodaja hmelja ni zgolj interes hmeljarja ali Savinjske doline, temveč da je to naše splošno gospodarsko vprašanje. — Zato bi ga morali reševati vsi tisti činitelji, ki nosijo odgovornost za

gospodarski obstoj in razvoj v naši ožji domovini.

Hmeljarstvo ima svoja leta krize in zopet leta konjunktore. Nastopajo letine, ko si hmeljar opomore in ko pride do prihrankov, ter obratno, ko se zadolžuje in propade.

Kmalu po vojni so nastopila dobra leta, v dobi 1929—1936 pa težka kriza, ki je pritisnila savinjskega hmeljarja k tlom, da si je komaj opomogel, mnogo pa jih je še danes v dolgovih in obresti jih žrejo iz leta v leto.

Po tej dobi je hmeljarska trgovina zopet oživila in hmelj se je prodajal po dokaj primerni ceni. Letos pa je nastopila nova kriza, nova in najtežja preizkušnja za hmeljarja. Vojno stanje je zavrlo trgovino in pomorska blokada izvoz hmelja zlasti v Ameriko, ki je postala zadnja leta naš najboljši kupec in tudi eden največjih odjemalcev.

Danes ni čas, da bi ugotavljali, kdo je kriv, da se naš hmelj ni pravočasno izvozil. Brez dvoma je krivda na tistih, ki so imeli to veliko in odgovorno nalogo, pa se niso za to pravočasno pobrigali in zagotovili izvoz, dokler so še obstajale možnosti. Zdi se, da so preveč odlašali, mesto da bi že spomladi odredili vse, kar je bilo potrebno. Ves njihov trud, ki jim ga ni odrekli, je bil potem zaman.

In še nekaj. Za izvoz je več poti. Razumljivo, oprijeli so se tiste, ki je najbolj konvenirala z ozirom na daljavo, prevozne stroške in kar še pride v poštev. Razširitev vojne pa je smer izvoza predručala.

Po tem neuspehu so iskali drugo pot, ki je bila za prvo še najprimernejša. Predno so vse uredili, jim je vojna, ki se je širila dalje in zavzemala vedno večji obseg, zopet prekrizala račune.

Nato so iskali in menda še iščejo nove možnosti za izvoz, ki je vedno bolj in bolj otežkočen.

Morda bi bilo boljše, saj je razplet vojne lahko vsakdo predvideval, da bi se takoj izpočetka odločili za najvarnejšo, pa četudi za najdražjo pot in bi v tem primeru dosegli z izvozom hmelja največ uspeha.

Kaj sedaj? Domače potrebe po hmelju so krite in menda ga tudi ostale evropske države ne bodo rabile mnogo več. Torej smo nujno navezani na prekomorski izvoz.

Naši hmeljarji so odprodali zelo majhne količine. V ogromni večini jim hmelj leži na sušilnicah in

drugih shrambah. Njihova gospodarstva zopet propadajo in se ponovno zadolžujejo. Velike vsote, ki so jih investirali, ležijo brez haska v zalogi hmelja. Drugih pridelkov Savinjska dolina nima in nekateri jih morajo še celo kupovati. Hmelja ni mogoče prodati ali uporabiti za kakšno drugo svrhu, kakor vse ostale poljske pridelke. Vsak dan je kakovostno slabši, še zlasti, ker leži po večini prosto razsut na kupih.

Ljudje se že zdaj zaskrbljeno vprašujejo, kaj in kako bo v prihodnjem letu. Hmelj je rastlina trajnica, ki se ne more saditi po prodajnih prilikah, ampak so nasadi več ali manj stalni, največkrat od 5 do 15 let, dokler pač rastlina zdrži. V težkih pomislekih so. Izkopati ga ne morejo, ker je njihovo gospodarstvo pač usmerjeno in urejeno za hmeljsko produkcijo. Gojiti ga brez jamstva za uspešno prodajo tudi ne bo kazalo, ker bo treba novih investicij, ki jih pa hmeljar ne zmore. In če bi ga tudi pridelovali, kam naj dajo pridelek, ko je že letošnji napolnil vse razpóložljive prostore. Pridelovanje je morda še kljub vsemu mogoče, izključena pa je prodaja, če se ne vnovči letošnji pridelek.

Že poprej smo omenili, da se izvoz hmelja ne tiče le hmeljarjev, ampak tudi drugih. Vsekakor so to tudi državni interesi. Če je v normalnih prilikah dobila država za izvoženi hmelj devize, torej zlato, za 100 in več milijonov, potem je nujno, da tudi v dobi slabe konjunktore prevzame, če že ne vse, pa vsaj nekaj bremena.

V Beogradu obstoja Privilegirana izvozna družba (Prizad), pri kateri je tudi država udeležena s pretežnim kapitalom. Njen pomen in naloga je, izvažati agrarne produkte. Zato nakupuje po vsej državi razne pridelke kot žito, jabolka, slive, vino v ogromnih množinah.

V zadnjem času je bilo razvidno iz časopisnih poročil nekaj podatkov o poslovanju Prizada. Navedene so bile milijonske vsote, ki jih je ta družba zaslužila in zopet milijonski zneski, ki jih je s svojimi intervencijami v prid kmetijstva izgubila. Po izjavi ravnatelja »Prizada« dr. Totha je bilo samo pri trgovanju s pšenico in koruzo 30 milijonov deficita (primanjkljaja).

Odgovornost za izvoz hmelja v sedanjih izrednih prilikah ne more imeti le Hmeljarska zadruga ali trgovci s hmeljem. Upravičeno lah-

ko zahtevamo, da ga pokupi Prizad in ga vskladišči oz. konzervira in ga potem ob primerni priliki izvozi. Če so njegova sredstva prepičla, kar ni verjetno, potem je dolžnost države, da priskoči na pomoč.

S tem hmeljarji ne zahtevajo nobene miloščine, ampak le rešitve iz trenutnega položaja. To lahko edino nudi Prizad, ki je bil za slične svrhe ustanovljen. Če imajo od njega koristi kmetje iz ostalih delov države, potem tudi naši lahko nekaj zahtevajo. Saj bodo zadovoljni, če se jim izplača delni znesek na račun, da se ne bodo zadolževali, ostanek pa po končni prodaji. Ta znesek, ki bi ga dobili hmeljarji na račun, bi morda niti ne presegal 30 milijonov dinarjev in bi ne predstavljal za Prizad nobene izgube, kajti za hmelj manjka le možnosti za izvoz, da bo dobil ceno in se spremenil v zlato.

V tem času in trenutnih razmerah za prodajo hmelja drugih možnosti ni. Zato je treba, da vsi hmeljarji postavijo zahtevo: hmelj naj čim prej odkupi Prizad in na račun izplača vsaj polovico njegove sedanje vrednosti, ostanek pa po izvozu. To njihovo zahtevo naj podprejo vse kmetske stanovske, strokovne in druge gospodarske organizacije, čijih dolžnost je skrbeti za gospodarske interese slovenskega kmeta.

Za rešitev tega vprašanja ni nepremostljivih težkoč. Hmeljarstvo je treba rešiti, ker je to splošna zadeva našega gospodarstva. Če se dajo urediti še težje zadeve, se bo dala tudi ta. Obljub in tolažb je bilo že dovolj, sedaj naj sledi to, kar je glavno, rešiti blago, ki propada in hmeljarja, ki mu preti propast!

Društvene vesti.

Občni zbori podružnic.

Vabilo

k letnim občnim zborom podružnic »Kmetijske družbe« z. z. o. j. v Ljubljani.

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika zlasti §§ 2., 3., 6., 7., 8., 9.
2. Slučajnosti.
3. Predavanja in slično.

Dne 26. januarja 1941.

Podružnica: Otovec, ob 10. dop. v gost. Vrščaj, Otovec; Javor, ob 15. v prostorih šole, Javor 3; Stara Fužina, ob 13. v sirarni, Stara Fužina; Senčur, ob 13. pri nač.

Slemcu Francu, Senčur; Slovenjgradec, ob 10. dop. v restavr. J. Lobe, Slovenjgradec; Ljubno ob Savinji, ob 14. v Petkovi dvorani; Ljubno; Polhovgradec, ob 8. dop. v obč. pisarni, Polhovgradec; Kovor, ob 8. dop. v hiši št. 43., Kovor; Turnišče, ob 9. dop. v prostorih »Farnega doma«, Turnišče; Šoštanj, ob 8. dop. v prostorih posoj. »Slomškov dom«, Borovnica, ob 7. dop. v šoli, Borovnica; Gomilsko, ob 8. dop. v ljud. šoli, Gomilsko, v sobi 3 oddel.; Boh. Bela, ob 13. v šoli, Bohinjska Bela; Barje, ob 10. v gost. Vidmar Jakob, Barje.

Dne 2. februarja 1941.

Podružnica: Trebnje, ob 8. dop. pri nač. Pavlin Josipu, Trebnje; Raka, ob 8. dop. pri Bajc Francu, Raka 2; Trzin, ob 9. dop. pri g. Kepic Antonu, Trzin 54; Kostanjevica-Krka, ob pol 8. dop. v gost. L. Bučarja, Kostanjevica; Stari trg ob Kolpi, ob 11. dop. v šoli, Stari trg; Zapoge, ob 10. dop. pri g. Hočevarju, Zapoge; Gor. Ponikva, ob pol 9. dop. v šoli, Gor. Ponikva; Horjul, ob pol 8. dop. v šoli, Horjul; Veržej, ob 8. dop. pri g. Šeršen Alojzu, Veržej; Ljutomer, ob pol 9. dop. v mešč. šoli, Ljutomer; Sv. Križ pri Mariboru, ob 11. dop. pri g. Verdonik A., Sv. Križ; Golo, ob 13. v gostilni Virant Jože, Golo 13; Sv. Jurij ob j. ž., ob 9. dop. v sejni sobi občine Sv. Jurij; Boh. Bistrica, ob 8. dop. v šoli, Bohinjska Bistrica; Mošnje, ob 15. pri g. nač. Pogačnik Jakobu, Mošnje; Brezovica, ob 14. pri g. Japelj Martinu, Vnanje Gorice 16.

Dne 9. februarja 1941.

Podružnica: Rogatec, ob 8. dop. v gostilni Martinc Andrej, Rogatec; Unec pri Rakeku, po sveti maši na Uncu; Sv. Ana v Slov. gor., ob 8. dop. v kat. prosvetnem domu, Sv. Ana; Ježica, ob 10. dop. dvor. gas. doma na Ježici; Lož, ob 9. dop. v gost. g. Hlabše, Lož; Dol. Logatec, ob 11. dop. v prost. osn. šol v Dol. Logatcu.

Dne 16. februarja 1941.

Podružnica: Benica, ob 10. dop. v šoli v Benici; Loka pri Zid. mostu, ob 9. dop. v gas. dvorani, Loka; Mengeš, ob 15. pri ge. Frančiški Kralj, Mengeš.

Dne 23. februarja 1941.

Podružnica: Vodice nad Ljubljano, ob 7. zj. v hiši g. Jenko Jožeta, tajnika, Vodice 21; Grahovo pri Cerku, ob 10. dop. v šoli v Grahovem; Celje, ob 9. dop. v II. deš. 1j. (bivši okoliški) šoli, Celje; Razvanje, ob 14. v gasil. domu, Razvanje; Sv. Križ pri Litiji, ob 15. v stari šoli-mežnariji; Sv. Vid pri Ptujju, ob 8. zj. v šoli v Sv. Vidu; Sevnica, ob 14. pri Novak Antonu, Račje selo 14.

Dne 23. marca 1941.

Podružnica: Kranjska gora, ob 11. dopoldne, pri g. Kravenju št. 23. Kr. g.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{32}$ strani = Din 50 + Din 3.— ogl. takse
 $\frac{1}{16}$ " = " 100 + " 7.50 " "
 $\frac{1}{12}$ " = " 150 + " 7.50 " "

$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15.— ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ " = " 400 + " 30.— " "
 $\frac{1}{2}$ " = " 800 + " 30.— " "

1 cela stran = Din 1600.— + Din 60.—
 ogl. takse
 (26 × 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 din in 3 din ogl. taksa.

Upravništvo ne prevzame posredovanja.

Vsakega 12. v mesecu se zaključijo sprejemanje oglasov za prihodajo številko.

**KMETIJSKA DRUŽBA
V LJUBLJANI****kupuje:**

hrastov mah in omelje po najvišjih dnevnih cenah.

Brinje in fige za žganjekuho

ima na zalogi tvrdka IVAN JELACIN, Ljubljana, Aškerčeva cesta 1, telefon 26-07. 34

„Ekonom“

za večje gospodarstvo, mešanih kultur, ali vinogradov, išče službo. Ponudbe na upravo »Kmetovalca« pod »Delaven št. 62«. 62

Montafonske plemenske bike

od 2 do 18 mesecev stare, pašniške vzreje, brez jetike (visoka povprečna molža) ima naprodaj: Oskrbništvo graščine Novikloster, pošta: St. Peter v Sav. dolini. 4.

Docent dr. L. Matko:

»Skrivnosti človeškega telesa«

V vsebini knjige obravnava razne telesne pojave, ki vplivajo na to, da se človek razvije v pritlikavca ali velikana, da se zmečkajo kosti, se žensko telo prelevi v moškega in obratno, se določijo spol itd. Knjiga obsega 218 strani in 81 slik, ter stane vezana din 76, broštrana din 64.

Dobi se pri: J. Blasnik n. s. l., univerzitetna tiskarna, litografija in kartonaza, d. d., Ljubljana, Breg 10—12.

Samostojnega sadjarja

z uspešno prakso za ureditev večjega sadovnjaka išče veleposestvo v Hrv. Zagorju. Samo prvovrstne ponudbe poslati na: Dr. Tinti, Zagreb — Jurjevska ul. 20. 5.

Posetite**kavarno „TABOR“
v Ljubljani****SMOKVE**

za žganjekuho se dobe pri tvrdki: Gregorc & Co. v Ljubljani, dvorišče kavarne »Evropa«. 3.

Mlajši zakonski par

ki bi opravljal vsa dela na kmetiji pri živini in na polju se sprejme. Ponudbe poslati na: »Jevšenak«, Vlastelinstvo »Zajezda«, pošta in žel. stanica Budinščina, Hrv. Zagorje. 6.

Drevesa

visokodebečne alive, češpite in v krono cepljene marelice ter grmiče od zlatih hrusk nudi iz svoje drevesnice Joško Glaser, drž. ekonomski uradnik v p., v Kapeli, pošta Slatina Radenci. 7.

Špedicija Turk Ljubljana

prevzema:

OCARINJENJE

vsakovrstne robe hitro in po najnižji tarifi. Vse informacije brezplačno. Telefon interurban 24-59 Vilharjeva cesta 33 (nasproti nove carinarnice).

PREVAŽANJE

vsakovrstnega blaga v Ljubljani in izven Ljubljane z vozovž kakor tudi z avtomobil. Telefon interurban 21-57, Masarykova cesta 9 (nasproti tovarnega kolodvora).

„SLAVIJA“

jugoslovanska zavarovalna banka v Ljubljani

ZAVAROVANJA; požar, vlom, šipe, nesreče na potovanju, zakonita odgovornost, transport, razna zavarovanja avtomobilov, na življenje, posmrtnine i. t. d., prevzame po ugodnih pogojih.

Centrala v Ljubljani

Lastno postopje. Telefon 21-7, 21-76.
Gajeva ulica 2. 21-77.

**KREDITNI ZAVOD
ZA TRGOVINO IN INDUSTRIJO**

LJUBLJANA, Prešernova ulica 50

Telefon št.: 37-81, 37-82, 37-93, 37-84, 37-85

Brzojavni naslov: KREDIT LJUBLJANA. — Podružnica Beograd, Uzun Mirkova ulica 10. Telefon št.: 29-154. Brzojavni naslov: KREDIT BEOGRAD

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, kuponov, nakazila doma in v tujino, safe-deposits itd.

ZAHTEVAJTE PRI VAŠEM TRGOVCU „NAŠ ČAJ“!

Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju ministrstva socialne politike in narodnega zdravja v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Naprodaj pri:

KMETIJSKI DRUŽBI r. z. z o. z.
V LJUBLJANI

Sadjarji, vinogradniki, **ZORKA** hmeljarji, kmetovalci!

Razni živ. škodljivci in bolezni na drevju, vinski trti, hmelju, žitu, na vrtovih itd. prizadevajo ogromno škodo našemu gospodarstvu, ki presega letno nad 100 milijonov dinarjev vrednosti.

Dolžnost vsakogar je, da se postavi v boj proti tem uničevalcem našega narodnega premoženja. — V ta namen se poslužite sredstev tovarne „ZORKA“, ki so od najboljših strokovnjakov preizkušena in priznana, ter se izdelujejo doma v Subotici in Šabcu.

Ti izdelki so: Sredstva za zaščito rastlin: Modra galica „Zorka“, Bakreno apno „Sfinks“, Ortostan, Sulikol, Arsokol, Morbafin, Polibarit, Nitrosan.

Vsa ta sredstva kakor tudi tozadevna navodila dobite pri glavnem zastopniku g. IVANU VIRANTU v ŽALCU ter pri:

Kmetijski družbi z. z. o. j. Poslovalnici Kmet. družbe d. z. o. z. v Ljubljani
in pri njih skladiščih v Mariboru, Celju, Novem mestu, Slov. Bistrici, Slov. Konjicah in Brežicah. Nadalje pri Sadjarskem društvu v Ljubljani in pri raznih trgovcih.

NE ŠTEDITE Z IZDATKI IN TRUDOM, KI VAM BO STOKRAT POPLAČANI

Zaupajte domačemu zavodu!

Kmetijski hranilni in posojilni dom

zadr. z neom. j.

v Ljubljani, Tavčarjeva ulica 1

Telefon št. 28-47. — Brzjavljavi: »Kmetijski dom«. —
Račun pošt. hran. 14.257. Račun pri Narodni banki

Nove vloge 4% do 5%
vsak čas razpoložljive obrestuje po

Za vse vloge nudi popolno varnost. Otvarja tekoče račune. Eskontuje menice. Daje kratkoročna posojila. Izvršuje vse ostale denarne posle.

NAGLUŠNI!

VIBRAPHON nov pripomoček za sluh, praktično neviden, neelektričen, nobene žice, brez baterije, nikake pritiskline. Kliničko preskušen in zdravniško priporočen. Zahtevajte takoj brezplačno »Zlatna knjižica sluha«, zdravniška uverenja in pogoje za

30-DNEVNO POSKUŠNJO

APARATI VIBRAPHON (DEP. 55.)
ZAGREB, TOMISLAVOV TRG 17

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MedićZankl

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev in omastitev domače, posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 46 din, 10 škat. 80 din

Lekarna TRNKOCZY

Ljubljana - Mestni trg 4 (zraven rotovža)

Mestna hranilnica ljubljanska

je

največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod.

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe.

Za vse vloge in obveze hranilnice

jamči

Mestna občina ljubljanska.

NITROFOSKAL I

1000 kg na 1 ha / 10.000 brsov/
nudi vinogradniku veselje
in s jasnimi uspehi vinske
trgateve!